

ספר

תשובות הנר"ח

השמטות

ספר

תשובות הגר"ח

ממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

עם ביאורים

על מסכתות

ברכות שבת זרעים עירובין פסחים

שקלים ראש השנה, וביאורי תפילה

*

חובר בעזה"י ע"י

אהרן באאמו"ר הגאון הגדול רבי יעקב הלוי שליט"א גרנדש

זכרון יעקב

שנת תשוע"ה לפ"ג

הקדמה

בעזה"י, מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ, על אשר זיכנו השי"ת לעסוק בתורתו הקדושה כי היא חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, והנה בשלושה שנים האחרונות עסקנו בלימוד מסכתות סדר מועד כסדר החל ממסכת עירובין ועד חגיגה, ובד בבד כתבנו הערות על סדר הדף, וברוך השי"ת שנתן לנו בדור הזה את **מו"ר עט"ר מרן שר התורה הגאון האדיר רבינו הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א** אשר כל רז לא אניס ליה ובענוותנותו הגדולה משיב לנו בסיעתא דשמיא על כל שאלותינו הדלות תמיד ובהם גם ההערות שכתבנו על סדר המסכתות הנ"ל [וכן על כל פרשיות התורה ונ"ך, מדרשי חז"ל וביאורי תפילה, ועל שו"ע או"ח ומשנה ברורה], והנה בשנת תשס"ז הדפסנו בעזה"י ספר תשובות הגר"ח מהדורא קמא ובו כשבע מאות תשובות, ובשנת תשע"ג הדפסנו בעזה"י מהדורא בתרא ב' חלקים ובהם למעלה מאלפיים ומאתיים תשובות, ועתה שוב זיכנו השי"ת להדפיס כמו כן, ואמנם כעת אין זה ספר שלם כי אם על ד' מסכתות בעיקר והמה עירובין פסחים ושקלים ראש השנה, ובשונה מהספרים הקודמים הרי שבספר זה [ובעזה"י כן הספרים הבאים] ישבנו בצוותא עם החברותא הרב הגאון ר' **שמעון טשינגל שליט"א** [מח"ס 'כליות שמעון' על התורה, 'מדבש לפי' על ענין לשון הרע לשם תועלת והמסתעף, וספר 'נרות לכבוד בית הכנסת'] ולמדנו יחד שאלה ותשובה אחר שאלה ותשובה לברר מקחו של צדיק ה"ה מרן שליט"א, כי כידוע מרן שליט"א עונה בקצרה ממש, ובכדי שיהיה תועלת מכל השו"ת עמלנו עמל גדול כדי להבין התשובות, ואחרי שלמדנו את הלימוד הנ"ל, העליתי על הכתב בעזה"י [בעיקר על פי הלימוד הנ"ל] את מה שהיה נראה לי לפי עני"ד ראוי לכתוב בביאורים שנתבארו לפנינו על רוב השו"ת, וכאשר יחזו הלומדים, וכמובן שאין ידינו משגת לכוון בכל מקום ומקום אל הנכון ולכן במקום אשר יתכן שגיאה אין לתלותה ח"ו במרן שליט"א אלא בנו מקוצר הדעת, ונודה לכל אחד ואחד באשר הוא אשר יעמידנו על האמת בבירור מקחו של צדיק מו"ר עט"ר מרן שליט"א.

ואנו תפילה לפני שוכן מרומים שכשם שזיכנו לסיים מסכתות: [ברכות, זרעים, שבת] עירובין, פסחים, שקלים, ראש השנה, ותחילת יומא, עם הביאורים, כן זיכנו להמשיך במלאכת הקודש ולסיים בירור כל התשובות שהשיבנו מרן שליט"א על מסכתות: יומא, סוכה, ביצה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה, וכן על התורה נביאים וכתובים, שו"ע משנ"ב וכנ"ל, אכ"י.

בשבח והודיה להשי"ת על כל אשר גמלנו ובתפילה לפניו ית"ש שיתן כוחות ובריאות ואריכות ימים ושנים טובים למרן שליט"א להמשיך בממלכתו ממלכת התורה הקדושה, וכן להמשיך להשיב לנו ולכל עשרות אלפי השואלים דבר ה' זו הלכה מלשכת הגזית ה"ה מרן שליט"א עד ביאת גואל צדק שיבא מתוך רחמים וחסדים גדולים ומרובים בקרוב ממש אכ"י.

אהרן באאמו"ר הג"ר יעקב הלוי שליט"א גרנדש

חודש מנחם אב תשוע"ה לפ"ג

השמחות

של שאלות ותשובות והערות

מרן שליט"א אמר לי בענוותנותו: אני עונה מקופיא ואתה תעבור על זה ותבדוק. והאמת שמרן שליט"א אמר זה כי רואה שפעמים אין השאלות נכונות ולא רוצה שאתבזה כי יודע שהנני חפץ להדפיסם, ומ"מ עונה לנו שלא להשיב ריקם את השואל כדרכו בקודש כידוע לי מקרוב. וברוך ה' שנתן לי את החברותא הגאון הגרש"ט שליט"א עמו הנני לומד השו"ת וברוך ה' שמעמידני על האמת.

~~~~~

~~~~~

[בעירובין ופסחים גם השמטנו קצת אבל עדיין לא השכלתי להעבירם לכאן עם כתיבת הסיבות למה השמטנו ולכן לא להשלים מהכת"י את החסר כי בכוונה זה הושמט ובאמת חבל שלא השכלתי לעשות כדלהלן].

~~~~~

הערה שכתבתי בפ' ויגש וצריך לבדוקה היטב וכמדומה שאינה נכונה

והנה אמרתי (תענית י"ז ב') רביעית יין דרך מיל מפיגתו, והמהלך מא"י למצרים בחמורים הוא ד' או ה' ימים כמ"ש בספורנו, ומהלך יום הוא י' פרסאות שהם ארבעים מיל, ונמצא ליום לכל הפחות ארבעים רביעיות, וכפול ה' ימים נמצא מאתיים רביעיות. והכמות ששלח יוסף הוא י"ד אלף וד' מאות רביעיות, כי משא י' חמורים הוא שלושת אלפים ושש מאות לוג כמ"ש מרן שליט"א כאן בטעמא דקרא, ובכל לוג יש ארבע רביעיות, וכשנכפיל ג' אלפים ושש מאות כפול ארבע נקבל י"ד אלף וד' מאות רביעיות, וא"כ נמצאו י"ד אלף וב' מאות רביעיות מיותרים. ועתה אם נימא שמה ששלח לא היה ליעקב עצמו לבד אלא היה זה לכל א' וא' מהשישים ושש נפש, א"כ כבר ניחא טפי, כי מאתיים כפול שישים ושש ה"ז י"ג אלף וב' מאות. ומאחר שהיו סה"כ י"ד אלף וד' מאות רביעיות נמצא עודף של אלף ומאתיים רביעיות. וזה כבר פחות קשה כי הרי נתעכבו עד שיצאו מא"י וכו'.

והנה אלף ומאתיים רביעיות לחלק לשישים ושש נפש ה"ז י"ח רביעיות לכל נפש, ונימא ששתו ד' כוסות, והיינו ד' כפול שישים ושש סה"כ רס"ד רביעיות. ועוד שישים ושש רביעיות לכל יום מימי הפסח כפול ז' ימי הפסח נמצא תס"ב רביעיות, ונצרף רס"ד ועוד תס"ב נמצא ז' מאות וכ"ו רביעיות.

וסה"כ חסר

ואין ליישב שיוסף סבר שהדרך תקח להם זמן יותר מרובה מאחר שהם שבעים נפש וגם יעקב כבר היה זקן מאוד ולא יכולו לילך מהר, ושמא גם יתעכבו עוד בא"י, ולכן שלח כמות כזו. כי כיון ש

רק שלפי"ז כיון שנמצא שהיו תשע מאות רביעיות וכן נמצא שהיו מאתים רביעיות לחמש ימים א"כ על כרחך שהלכו כעשרים ואחד יום ולא מסתבר.

ואף שאפשר להוריד מעשרים ואחד יום אלו כי בתוך כ"א יום אלו היו ג' שבתות והוצרכו לכמה וכמה רביעיות יין לקידוש והבדלה, ובפרט אם נימא שכל אחד מהשבטים עשה קידוש למשפחתו לחוד והיינו ב' פעמים קידוש ועוד פעם אחת הבדלה, כפול לפחות ב' שבתות, א"כ נמצא שעבור כל יום ויום מהליכתם כבר נשאר פחות מהשבע מאות רביעיות (והחשבון: שיעקב ובניו מלבד יוסף היו י"ב, כפול ב' קידושים וא' הבדלה ה"ז שלושים ושש רביעיות, כפול ב' שבתות נמצא ע"ב רביעיות, ונמצא כבר קרוב לשש מאות רביעיות, ולא שבע מאות כהנ"ל) וא"כ כבר אין הכרח שהלכו כ"א יום רק כבר אפשר שהלכו פחות מכ"א יום, מ"מ לא עדיין מסתבר שהלכו זמן כה מרובה, כי עדיין נשאר שהלכו כ"ז יום בערך, ולא מסתבר.

וצ"ל שיוסף שלח גם לשאר הנפשות שירדו עם יעקב, (אלא דאין זה כ"כ נוח לומר כן שהרי כתיב 'לאביו' לדרך ומשמע ששלח הכל רק ליעקב שהבין שיעקב הוצרך לבדו לכל כמות זו), ועתה, אם נחשב שבע מאות רביעיות לחלקם לשישים ושש נפש (ובאמת זה שישים וחמש כי שישים ושש זה כולל את יעקב והרי יעקב אינו בחשבון כאן, כי ליעקב היו מאתים רביעיות מלבד זה וכנ"ל) והיינו ארבעים רביעיות ליום לחלק לשישים ושש נפש נקבל שכל אחד קיבל 0.6 רביעית ליום וה"ז פחות מדאי א"כ נימא ששתו גם משקין אחרים ואז אפשר כן לקיים דברינו אלה.

כמו כן אפשר לחלק כל התשע מאות רביעיות לשישים ושש נפש (והיינו שלא היו מאתים רביעיות ליעקב ושבע מאות רביעיות לכל השאר, אלא יעקב היה עמהם יחד בחשבון כל התשע מאות רביעיות) ונקבל 13.6 רביעיות לכל נפש, ונחלקם לחמשה ימים ונקבל 2.72 רביעיות לכל נפש לכל יום, ואופן זה כבר מסתבר יותר מאחר שהיו בדרך והדרך מפיג היין וכנ"ל, דאף שיש ארבעים מיל ביום וכל מיל מפיג רביעית יין וכנ"ל מ"מ לא מסתבר שהיו שותים כ"כ הרבה יין ליום אף שזה היה המשקה העיקרי, אלא שתו מעט וכמו שנתבאר עתה לאופן זה.

והנה אמרי' (תענית י"ז ב') רביעית יין דרך מיל מפיגתו, והמהלך מא"י למצרים בחמורים הוא ד' או ה' ימים כמ"ש בספורנו, ומהלך יום הוא י' פרסאות שהם ארבעים מיל, ונמצא ליום לכל הפחות ארבעים רביעיות, וכפול ה' ימים נמצא מאתים רביעיות. והכמות ששלח יוסף הוא י"ד אלף וד' מאות רביעיות, כי משא י' חמורים הוא שלושת אלפים ושש מאות לוג כמ"ש מרן שליט"א כאן בטעמא דקרא, ובכל לוג יש ארבע רביעיות, וכשנכפיל ג' אלפים ושש מאות כפול ארבע נקבל י"ד אלף וד' מאות רביעיות, וא"כ נמצאו י"ד אלף וב' מאות רביעיות מיותרים. ועתה אם נימא שמה ששלח לא היה ליעקב עצמו לבד אלא היה זה לכל א' וא' מהשישים ושש נפש, א"כ כבר ניחא טפי, כי מאתים כפול שישים ושש ה"ז י"ג אלף וב' מאות. ומאחר שהיו סה"כ י"ד אלף וד' מאות רביעיות נמצא עודף של אלף ומאתים רביעיות. וזה כבר פחות קשה כי הרי נתעכבו עד שיצאו מא"י וכו'.

והנה אלף ומאתים רביעיות לחלק לשישים ושש נפש ה"ז י"ח רביעיות לכל נפש, ונימא ששתו ד' כוסות, והיינו ד' כפול שישים ושש סה"כ רס"ד רביעיות. ועוד שישים ושש רביעיות לכל יום מימי הפסח כפול ז' ימי הפסח נמצא תס"ב רביעיות, ונצרף רס"ד ועוד תס"ב נמצא ז' מאות וכ"ו רביעיות.

וסה"כ חסר

ואין ליישב שיוסף סבר שהדרך תקח להם זמן יותר מרובה מאחר שהם שבעים נפש וגם יעקב כבר היה זקן מאוד ולא יכולו לילך מהר, ושמא גם יתעכבו עוד בא"י, ולכן שלח כמות כזו. כי כיון ש

רק שלפי"ז כיון שנמצא שהיו תשע מאות רביעיות וכן נמצא שהיו מאתים רביעיות לחמש ימים א"כ על כרחך שהלכו כעשרים ואחד יום ולא מסתבר.

ואף שאפשר להוריד מעשרים ואחד יום אלו כי בתוך כ"א יום אלו היו ג' שבתות והוצרכו לכמה וכמה רביעיות יין לקידוש והבדלה, ובפרט אם נימא שכל אחד מהשבטים עשה קידוש

למשפחתו לחוד והיינו ב' פעמים קידוש ועוד פעם אחת הבדלה, כפול לפחות ב' שבתות, א"כ נמצא שעבור כל יום ויום מהליכתם כבר נשאר פחות מהשבע מאות רביעיות (והחשבון: שיעקב ובניו מלבד יוסף היו י"ב, כפול ב' קידושים וא' הבדלה ה"ז שלושים ושש רביעיות, כפול ב' שבתות נמצא ע"ב רביעיות, ונמצא כבר קרוב לשש מאות רביעיות, ולא שבע מאות כהנ"ל) וא"כ כבר אין הכרח שהלכו כ"א יום רק כבר אפשר שהלכו פחות מכ"א יום, מ"מ לא עדיין מסתבר שהלכו זמן כה מרובה, כי עדיין נשאר שהלכו כ"ז יום בערך, ולא מסתבר.

וצ"ל שיוסף שלח גם לשאר הנפשות שירדו עם יעקב, (אלא דאין זה כ"כ נוח לומר כן שהרי כתיב 'לאביו' לדרך ומשמע ששלח הכל רק ליעקב שהבין שיעקב הוצרך לבדו לכל כמות זו), ועתה, אם נחשב שבע מאות רביעיות לחלקם לשישים ושש נפש (ובאמת זה שישים וחמש כי שישים ושש זה כולל את יעקב והרי יעקב אינו בחשבון כאן, כי ליעקב היו מאתים רביעיות מלבד זה וכנ"ל) והיינו ארבעים רביעיות ליום לחלק לשישים ושש נפש נקבל שכל אחד קיבל 0.6 רביעית ליום וה"ז פחות מדאי אא"כ נימא ששתו גם משקין אחרים ואז אפשר כן לקיים דברינו אלה.

כמו כן אפשר לחלק כל התשע מאות רביעיות לשישים ושש נפש (והיינו שלא היו מאתים רביעיות ליעקב ושבע מאות רביעיות לכל השאר, אלא יעקב היה עמהם יחד בחשבון כל התשע מאות רביעיות) ונקבל 13.6 רביעיות לכל נפש, ונחלקם לחמשה ימים ונקבל 2.72 רביעיות לכל נפש לכל יום, ואופן זה כבר מסתבר יותר מאחר שהיו בדרך והדרך מפיג היין וכנ"ל, דאף שיש ארבעים מיל ביום וכל מיל מפיג רביעית יין וכנ"ל מ"מ לא מסתבר שהיו שותים כ"כ הרבה יין ליום אף שזה היה המשקה העיקרי, אלא שתו מעט וכמו שנתבאר עתה לאופן זה.

~~

שאלתי זאת משום שלא מצאתי את זה בדף כ"ט ואין זה אלא משום שמן שמיא כך רצו, כי חפשתי כמה פעמים ואיני מבין איך לא ראיתי את זה, וסיפר לי הגרא"ש קניבסקי שכשאביו מרן שליט"א ענה על המכתב הוא שאל אותו עלי השואל 'מה הוא רוצה?' ואם הנני זוכר נכון הוא אמר לי שליתר דיוק מרן שליט"א פתח הגמ' בדף כ"ט ובדק וראה שזה כן נמצא כפי סבר שזה נמצא שם וע"כ שאל דא"כ מה הוא רוצה לשאול בזה, ומרן שליט"א השיב 'מצוין שגם שם כמו כן' כי סבר שהכוונה הי' לשאול אם כוונת הגרע"א יותר מצוין זה וע"ז השיב שלא והיינו שכוונת הגרע"א רק לציון זה.

ש. שבת שם [כמדור' ג' א']. כתב הגרע"א בגליון הש"ס וז"ל, בר פחת. עיין לקמן דף כ"ט ע"א עכ"ל, למה נתכווין הגרע"א ז"ל.

ת. מצוין שגם שם כמו כן.

~~

!!! לכאורה מה ששאלנו בשאלה הבאה כאן אי"ז קשה כי רשב"ג הוא תנא, ורבי אלעזר הוא אמורא ואין שייך להקשות כיצד המשנה חולקת על רשב"ג !!!

ש. שקלים ד' א'. מתני' פליגי על ר' אלעזר אין מקבלין מידם קני זבין וזבות קני יולדות וכי יש קני זבין וזבות בנכרים כו'. לכאו' יש לשאול אמאי הגמ' מקשה רק על רבי אלעזר מהמשנה, והרי לכאו' ק' נמי על רשב"ג [שהגמ' מייתי ליה לפני דמייתי ליה לרבי אלעזר], דרשב"ג אמר לעיל, רשב"ג אומר כותי כישראל לכל דבר כו' וק' דכיון שהוא כישראל ממש א"כ אין אמאי מקבלין מידן אלא ע"כ דמתניתין פליגי נמי ארשב"ג, ולמה הגמ' לא מקשה כן על רשב"ג ומקשה רק על רבי אלעזר.

ת. כאן מפורש יותר.

~~

!!! שאלה א' אינה נכונה כי

ש. שקלים שם. בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו אם נתרמה התרומה נשבעין לגזברין כו'. יש לשאול באופן שאינם רוצים לישבע, א. האם בני העיר צריכים ליתן שוב שקלים. ב. האם נותנים לשלוחים אלו הוצאת הדרכים. (כי אם לא רוצים לישבע יש לחשוש

שנטלו זה לעצמם ונמצא דיש להם אפילו יותר מכדי הוצאת דרכים ובפרט שהקלבונו ג"כ נמצאים אצלם לחד מ"ד לעיל ספ"ק. ויתכן שלא יצאו כלל לדרכים ומיד טענו שנגנבו או שאבדו ולא הי' להם כלל הוצאת דרכים).

ת. כנ"ל.

~~

!!! דברינו כאן טעות גם משום שאין נפק"מ אם זה אצל האומנים בביתם או שזה עדיין בביהמ"ק, כי הנפק"מ אם זה ברשותם או לא ואם זה ברשותם אזי גם כשזה בתוך המקדש זה שייך להם. ומה שהבנתי כאילו שהם לוקחים את זה לביתם, כי חשבתי שהם פיטמו את המותר, אבל זה לא נכון כיון שהמותר כיבר היה מפורסם מקודם שהביאו אותו לאומנים !!!

ש. שקלים שם. אמר רבי הושעיא תפתר באומן משל בית אבטינס שהיה נוטל בשכרו קטורת. היינו דעי"כ יתכן שהי' הקטורת ברשות היחיד, ולכא' צ"ב דהא אליבא דאמת לא היו נותנים הקטורת בפועל לאומנים רק היו מזכים להם הקטורת וכמ"ש הריטב"א בדעת רש"י בשבועות י' ב', וכיון שכן, היתכן שיגיע הקטורת עצמה לרשות האומנים עצמם וכמבואר הכא בתירוץ דרבי הושעיא דעל כן שייך להיות שפיטם הקטורת שלא בקודש. ולכא' צ"ב.

ת. אם רצו נותנים להם.¹

~~

!!! הושמט בכוונה ולא כתבתי כאן הטעם מחוסר זמן באותה העת !!!

ש. שקלים כ"א א'. כד תהא פשיטא ליה דכתיב מנחה תמיד שלשת לוגין מה הן שלשת לוגין שחרית ושלשת לוגין בין הערבים או לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים. לכא' יש לשאול למה קאמר 'לוג ומחצה בין הערבים', דלכא' הול"ל שלשת לוגין בשחרית ובטל הלוגין בבין הערבים, וכדרך שאמר לענין עשירית האיפה 'או שלמה בשחרית ובטילה בין הערבים' ולמה כאן לענין הלוגין קאמר 'לוג ומחצה בין הערבים'. וכמו כן יש לשאול בהא דקאמר להלן או קומץ אחת בשחרית 'וקומץ אחת בין הערבים'.

ת. א. מצותה שיקטיר² השמן, וכן המנחה בין הערבים.³

ב. לקיים ב' המצוות.⁴

~~

!!! לכא' השאלה אינה נכונה כ"כ, כי גם אחר שהתנא אמר ברישא 'כל ישראל', עדיין יודעים מהרישא את החידוש שנאמר כבר בסיפא, והיינו, כי כיון שכתוב ראוהו בית דין למה צריך נחקרו העדים והרי אי"צ כלל עדות אם ראוהו ביום כדלהלן בגמ', ואם ראוהו בלילה וקמ"ל שאעפ"כ צריך שיעידו עדים, הרי זה מה שכבר נאמר בסיפא, ונמצא שלא יועיל לכתוב 'כל ישראל', ולכן הגמ' שואלת למה צ"ל כל ישראל. אבל אליבא דאמת אי"ז נכון כלל, כי הגמרא לא סברה כלל פשט שנחקרו העדים הוא המשך לראוהו בית דין ובאמת היה קשה לגמרא גם נחקרו העדים למה לי ומילי מילי קאמר קודם שואלים למה כתוב כל ישראל ואחר כך שואלים

1

² אולי הי' לי התשובה: מצותה 'לחלק' השמן כו'.

3

4

למה כתוב נחקרו העדים ולעולם לפי הקושיא למה כתוב כל ישראל לא הבינה הגמרא גם למה כתוב נחקרו העדים, ויש להוסיף עוד בכל זה, אלא שכמדומה שהוא מספיק במה שנתבאר כדי להשמיט השאלה לעת עתה !!!

ש. ר"ה כ"ה ב'. למה לי למיתנא ראוהו בית דין וכל ישראל. פרש"י וז"ל, למה לי למיתני כל ישראל. הרי ראוהו בית דין עכ"ל, ולכאור' יש להבין שהרי אי הוה קתני רק ראוהו ב"ד א"כ על כרחך מה דהוה קתני לבתר מיניה נחקרו העדים הי' זה מתפרש עדים שהם מתוך הדיינים שראו, וזה הרי כבר השמיע לנו התנא במ"ש אח"כ ראוהו ב"ד בלבד כו' ראוהו ג' והן ב"ד כו', וכיון שכן לכך צריך לומר כל ישראל, ומה הק' ל"ל למיתני כל ישראל. וקצת צ"ב. ת. כל ישראל כולל הכל.⁵

~~

! ! הושמט בכוונה ולא כתבתי הטעם מחוסר פנאי באותו עת ! !

ש. ר"ה שם. פרש"י וז"ל, שטרי חוב כו' ואם עמד בין כסליו לתמוז שלאחריו נמצא תמוז קודם לכסליו בכל שנותיו ושטר מאוחר הוא כו' עכ"ל, יש לשאול מה רוח איכא ללוח או למלוח בכתיבת שטר מאוחר.

ת. א. או למלוח או ללוח.⁶

ב. אם יקיימוהו.

ש. בהנ"ל. מה שהשיב לן מרן שליט"א 'אם יקיימוהו', בעניי באמת, לא זכיתי להבין כוונת מרן שליט"א.

ת. יגבוהו.⁷

~~

!!!! לא להדפיס, כי לכאור' טעיתי כי אין דבר של יובל הנוהג בחו"ל מלבד שילוח עבדים ! ! ! ! ומש"כ כאן ולכאור' בפשוטו כו' הוא ק' השפת אמת יעו"ש.

ש. ר"ה שם. בזמן שנוהג דרור בארץ נוהג בחוצה לארץ כו'. אם לא שלחו עבדים בארץ האם לא נוהג בחו"ל, או דילמא כיון שבחו"ל שלחו עבדים יהי' נוהג שם היובל, ולכאור' בפשוטו רק אם בכל העולם לא שלחו עבדים אז אין יובל נוהג וכלישנא דגמ' דקאמרי' וכ"ת א"א דליכא חד בסוף העולם דלא משלח כו'.

ת. א. יתכן.

ב. נכון.

~~

! ! ! קטע זה שייך למו"ק כ"ב ב' סוף ד"ה ומעשה, ולכאור' זה טעות, כי אחר שיש סברא שרבי ביקש לחלוצ משום שנשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, א"כ מאי נפק"מ בין ב' הלישנות ואף ללישנא דאביי י"ל כן ! ! !

⁵לכאור' היינו דלמה צריך לומר כל ישראל והרי סגי שיאמרו ב' עדים בלבד.

⁶היינו דאם זה שטר מוקדם יהי' רוח למלוח ואם זה שטר מאוחר יהי' רוח ללוח.

⁷הלוח מרויח שהמלוח לא יוכל לגבות ממה שמכר בין הזמן האמיתי של ההלואה לבין הזמן המאוחר שכתוב בשטר.

אמנם כל זה הוא לאב"י דגדול הדור האבל היה רבי וגדול הדור אחר שעמו היה רבי יעקב בר אחא, דאיך ביקש רבי לחלוץ והרי היה נשיא וש"מ דנשיא חולץ וכנ"ל, אבל לאיכא דאמרי שרבי יעקב בר אחא היה האבל ורבי ביקש לחלוץ עמו לא קשיא היאך ביקש רבי לחלוץ והרי היה נשיא [וא"כ ראייה שנשיא חולץ], כי אפשר שרבי מחל על כבודו משום כבודו של רבי יעקב בר אחא שהרי נשיא שמחל על כבודו מחול כדאמ' בסנהדרין י"ט ב', וא"כ אין ראי' מהאיכא דאמרי שנשיא חולץ.

~~

לא הדפסנו בינתיים ויש מה לכתוב בזה

ש. ר"ה כ"ב א'. פרש"י וז"ל, שזפר. כך שמו עכ"ל, האם הי' יהודי, ומנין שם זה ומה משמעות שם זה.

ת. אין נ"מ.⁸

~~

!! שייך לשביעית פ"א מ"ב והשמטנו כי מרן שליט"א לא התייחס לשאלה זו !!

וקצת יש לשאול דמה לי שאתרוג אינו עושה הרבה והא כיון דפירותיו הן גסין א"כ נשער לפי האתרוגין, שהרי עיקר מה שמשערין בתאנה הוא משום שפירותיהן גדולין וקל לשער בהן, והא זה שייך אף באתרוג, ומה עדיפא התאנה על האתרוג.⁹

~~

!! שאלה זו היא טעות, כי מ"ש התנא עד שיהיו משלשה ועד תשעה כו', אי"ז המשך של מ"ש לעיל מיניה, אלא זהו ענין חדש, וע"ז כתב הרע"ב 'כלומר'. ומ"ש מרן שליט"א 'פשוט' ר"ל פשוט שאין זה פירוש נכון וממילא לא הוצרך הרע"ב לאפוקי זאת !!

ש. שביעית פ"א מ"ד. כתב הרע"ב וז"ל, עד שיהיו מג' ועד ט'. כלומר דין זה שאמרנו היינו מג' ועד ט' אבל אם היו עשרה או יותר אע"פ שאינן עושין חורשין עכ"ל, ומה שהוצרך לפרש 'כלומר', לכאו' הוא משום שהלשון עד שיהיו כו' ה"ז משמע שאם כבר יש ארבע אילנות עד תשעה אז אפי' אם יש רק שנים שעושין כבר דבלה של ס' מנה ג"כ חורשין כל ב"ס בשבילן, והא אי"ז נכון, ולכך הוצרך לומר 'כלומר' לאפוקי מהפירוש שמשמע מהלשון שאינו נכון לדינא. והאם ה"ז ביאור נכון ברע"ב.

ת. פשוט.

~~

!! שו"ת זה לא להדפיס, וכוונת התשובה לדחות, וה"פ: 'שניהם נכונים' שני דעות הראשונים ז"ל נכונים, כי 'יש שני צדדים', אבל מה שכתבנו בשאלה בצד קמא הוא לא נכון, משום הדחי' גופא שכתבנו אח"כ וזה 'והחכם עיניו בראשו'. והטעם שאי"ז נכון כי אם הי' חידוש התנא כצד

⁹שוב חשבתי בעזה"י ליישב, שכוונת הירושלמי שכיון שאין האתרוג עושה הרבה פירות לכן אינו פרי מצוי מספיק כדי שכל פעם שיהיה הצורך לשער בו יוכלו לקחתו ולשער בו (וקצת צ"ב ממ"ש שאתרוג הוא הדר משנה לשנה באילן עי' פ"ק דסוכה), ולכן אף שפירותיו גסין מ"מ אי"ז סגי כי צריך שיהיה הרבה ממנו וכנ"ל וזה אינו. אבל אין ליישב ולומר שהאתרוג פירותיו גסין יותר מדאי ולכן לא משערין בו, כי לא זה מה שאמר הירושלמי, ומשמע שדבר זה לא היה בכדי שיאמרו שלא לשער בו, ורק דבר זה שאינו עושה הרבה היה הסיבה לכך שלא משערין ממנו.

קמא, לא הי' צריך לחדש את זה באופן של שלשה אנשים אלא הי' לו לחדש זה אפי' באיש אחד ששלשה אילנותיו יחד עושים ככר דבלה אחד. !!

ש. שביעית פ"א מ"ה. שלשה אילנות של שלשה אנשים הרי אלו מצטרפין כו'. הנה לעיל מ"ב תנן איזהו שדה האילן כל שלשה אילנות לבית סאה אם ראויין לעשות ככר דבלה של שישים מנה באיטלקי חורשים כל בית סאה בשבילן כו', וכתב מרן שליט"א בדרך אמונה (פ"ג בה"ל ד"ה או יתר) דיש ראשונים דס"ל דכל א' מהאילנות צריך לעשות ככר דבלה ויש דס"ל דצריך שיהי' ככר דבלה בסה"כ מג' האילנות יחד כו', ע"כ, ובתחילה חשבנו לומר דממתני' דידן דקתני ג' אילנות של ג' אנשים הרי אלו מצטרפין לכא' מוכח כהראשונים דצריך שמג' האילנות יחד יהי' ככר דבלה, ולא שכל אילן ואילן יעשה ככר דבלה, דאל"כ מה הרבותא בכך שג' אילנות של ג' אנשים מצטרפין, וע"כ דכל אילן של כל א' לבדו אין עושה ככר דבלה וע"ז קמ"ל דאף שהם של ג' אנשים מ"מ מצטרפים ג' האילנות לשיעור של ככר דבלה. ושוב חשבנו דאי"ז מוכרח, כי אפשר דחידוש המשנה הוא, דאף שהג' אילנות הם של ג' אנשים מ"מ הם מצטרפים ל'מנין שלשה', והיינו דלעולם יתכן שכל אילן ואילן צריך שיעשה ככר דבלה בפני עצמו ומ"מ עדיין אין חורשין כל הבית סאה אא"כ יש שם ג' אילנות כאלו, וס"ד דכיון שהם של ג' אנשים לא יצטרפו האילנות למנין שלשה אילנות וע"ז קמ"ל דהם מצטרפים למנין שלשה, ובאילנות שכל אילן ואילן עושה ככר דבלה קמיירי. והאם צד קמא נכון או צד בתרא נכון ומ"ט.

ת. שניהם נכונים יש שני צדדים והחכם עיניו בראשו.

~~

!! שייך לשביעית פ"ז מ"ג, והשמטנו בכוונה לע"ע !!

(ולכא' יש להוכיח כצד קמא, והיינו, דאם נימא כצד בתרא שהאיסור הוא גם לכהן יהי' קשה מהיכן יש לו להישראל למכור בכור בע"מ והרי אסור גם לכהן למכרו¹⁰, אע"כ כצד קמא שהאיסור הוא רק למי שקנה מהכהן משום שנמצא קונה ומוכר והוי דרך סחורה, אבל כלפי הכהן אין נאמר זה האיסור ולפיכך יתכן להישראל להיות ברשותו בכור בע"מ.

אלא שאולי יש לדחות הראי', ולומר, שיתכן שיש לישראל בכור בע"מ אע"פ שלא קנהו מהכהן, והיינו כגון שנולד להישראל בכור עם מום מיד משעת לידה, ואולי אי"ז נכון). וצ"ב אם צד קמא נכון או צד בתרא נכון, ומ"ט.

~~

!! שייך לשביעית פ"ז מ"ד, והשמטנו כי תשובת מרן לא קאי על חלק זה, וגם שלכא' אין זה מדויק לגמרי לפי מה שנתבאר ברמב"ם וש"ע יו"ד סי' ש"ז ס"ג יעו"ש !!

ומה דתנן לעיל מ"ג שאין עושים סחורה כו' בבכורות כו', אי"ז קושיא, והיינו כי הכא אתא לאשמעינן דאע"ג דכשמוכר זה הבכור שלקחו למשתה בנו נמצא כאן פעולה של דרך סחורה בזה שקנה הבכור ועתה הוא מוכרו שכל היא דרך סחורה שקונה ואח"כ מוכר ופעולה זו היא אסורה וכדלעיל מ"ג, מ"מ אין בזה איסור סחורה מאחר שכשקנה הבכור לא קנהו רק ע"מ לאכול ולא ע"מ למכור (שאם קונה ע"מ למכור הוא יבוא להשהותו ויבוא לידי תקלה שישתמש בבכור באופנים האסורים, וכשיודע שאסור לו למכור קונהו רק ע"מ לאכול ולא ישההו אצלו ולא יבוא לידי תקלה, וכמבו' ברע"ב).

~~

¹⁰אא"כ נאמר שהכהן נתן לישראל את הבכור במתנה, ויל"ע אם זה אכן מותר.

!!! שאלה זו היא טעות מיסודה, כי לפי חשבוננו של ר"ג היה זה י"א תשרי ולא ט' תשרי !!!
ש. ר"ה כ"ה א'. נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל ר"ג ביום שחל יוה"כ
להיות בחשבוננו כו'. קצת צ"ב שהרי לפי חשבוננו של ר"ג הי' זה ט' בתשרי, ובט' בתשרי
הרי צריך לאכול כדי שיחשב לו שהתענה תשיעי ועשירי וכיצד קיים זאת רבי יהושע מאחר שהי'
בדרכים. ובאופן אחר, למה הטריחו ר"ג כ"כ בזמן שהי' צריך ר"י לשמור כוחותיו לתענית
יוה"כ.

ת. לא הטריחו ומעצמו הלך.¹¹

ש. בהנ"ל. לכאורה צ"ב דהא תנן שלח לו ר"ג 'גזורני עליך' שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך
ביוה"כ שחל להיות בחשבונך. וצ"ב.
ת.

~~

!!! לכאור' השאלה אינה נכונה כ"כ, כי גם אחר שהתנא אמר ברישא 'כל ישראל', עדיין יודעים
מהרישא את החידוש שנאמר כבר בסיפא, והיינו, כי כיון שכתוב ראוהו בית דין למה צריך
נחקרו העדים והרי אי"צ כלל עדות אם ראוהו ביום כדלהלן בגמ', ואם ראוהו בלילה וקמ"ל
שאעפ"כ צריך שיעידו עדים, הרי זה מה שכבר נאמר בסיפא, ונמצא שלא יועיל לכתוב 'כל
ישראל', ולכן הגמ' שואלת למה צ"ל כל ישראל. אבל אליבא דאמת אי"ז נכון כלל, כי הגמרא
לא סברה כלל פשט שנחקרו העדים הוא המשך לראוהו בית דין ובאמת היה קשה לגמרא גם
נחקרו העדים למה לי ומילי מילי קאמר קודם שואלים למה כתוב כל ישראל ואחר כך שואלים
למה כתוב נחקרו העדים ולעולם לפי הקושיא למה כתוב כל ישראל לא הבינה הגמרא גם למה
כתוב נחקרו העדים, ויש להוסיף עוד בכל זה, אלא שכמדומה שהוא מספיק במה שנתבאר כדי
להשמיט השאלה לעת עתה !!!

ש. ר"ה כ"ה ב'. למה לי למיתנא ראוהו בית דין וכל ישראל. פרש"י וז"ל, למה לי
למיתני כל ישראל. הרי ראוהו בית דין עכ"ל, ולכאור' יש להבין שהרי אי הוה קתני רק ראוהו ב"ד
א"כ על כרחך מה דהוה קתני לבתר מיניה נחקרו העדים הי' זה מתפרש עדים שהם מתוך
הדיינים שראו, וזה הרי כבר השמיע לנו התנא במ"ש אח"כ ראוהו ב"ד בלבד כו' ראוהו ג' והן
ב"ד כו', וכיון שכן לכך צריך לומר כל ישראל, ומה הק' ל"ל למיתני כל ישראל. וקצת צ"ב.

ת. כל ישראל כולל הכל.¹²

~~

!!! לע"ע להשמיט מכאן, כי אין השאלה ברורה די הצורך, כי אם השאלה היא להקשות על
רבא מהייתור שבמשנה והיינו דמ"ש במשנה אע"פ שזה שמע כו' לכאור' הוא מיותר [וכמו שכבר
הק' במלאכת שלמה בפ"י המשנה] א"כ אין מובן התשובה, ואם השאלה היא כפשוטו א"כ

¹¹ לכאור' צ"ב דהא תנן שלח לו ר"ג 'גזורני עליך' שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביוה"כ שחל להיות בחשבונך. אבל כוונת מרן
שליט"א שר"ג אמר זה לר"י כמה ימים לפני יו"כ, ור"ג לא הטריחו את ר"י לבוא ליבנה [כמ"ש במשנה והלך ליבנה] דווקא ביום י"א
תשרי [י' תשרי לפי חשבוננו של ר"י], ומעצמו של ר"י הלך ר"י ביום י"א הנ"ל. כי היה יכול לבוא ליבנה לפני יו"כ של ר"ג ואז ביום
י"א לבוא לפני ר"ג במקלו ובמעוטי.

¹² לכאור' היינו דלמה צריך לומר כל ישראל והרי סגי שיאמרו ב' עדים בלבד.

תשובת מרן שליט"א אומרת שאי"ז נכון מה שהבנו בפשט המשנה, וא"כ אין חידוש כאן ואין טעם להדפיס זה !!!

ש. ר"ה כ"ח ב'. ת"ש היה עובר אחורי בית הכנסת כו' מאי לאו אם כוון לבו לצאת לא לשמוע לשמוע והא שמע סבר חמור בעלמא הוא. לכא' צ"ב דהא לישנא דמתני' לעיל כ"ז ב' הוא 'אע"פ שזה שמע וזה שמע זה כוון לבו וזה לא כוון לבו' ולכא' משמע שהנידון הוא לענין לצאת יד"ח ולא לענין שמיעה. וצ"ב.

ת. משום השמיעה.

~~

!! לא להדפיס - טעיתי בשאלה !!

ש. ר"ה ל"ב ב'. מאי שנא שני מתקיע משום דברוב עם הדרת מלך אי הכי הלל נמי נימא בשני משום דברוב עם הדרת מלך אלא מאי שנא הלל דבראשון משום דזריזין מקדימין למצות תקיעה נמי נעביד בראשון משום דזריזין מקדימין למצות אמר רבי יוחנן בשעת גזרת המלכות שנו. לכא' צ"ב אמאי לא משני רבי יוחנן דאף דזריזין מקדימין למצות מ"מ ממתינין למוסף משום דברוב עם הדרת מלך, וביותר אפשר לומר דאי"ז רק משום ברב עם הדרת מלך אלא גם כדי שהמאחרים ישמעו קול שופר ויקיימו המ"ע דאורייתא.

ת. כי אינו נכון.¹³

~~

!! לע"ע לא להדפיס זה השו"ת, כי לכא' השאלה לא נכונה, כי רש"י פירש שאלת הגמ' וז"ל, ואימא כפרה דקרבנות. כגון קרבנות יחיד דכתיב בהן בכמה מקוומת וכפר עליו הכהן עכ"ל (ומש"כ רש"י כגון קרבנות יחיד הוא משום שגם בקרבנות צבור מצינו שהם לכפרה והיינו שעיר ברגלים דכתיב בהו (במדבר כ"ח י"ט) 'לכפר עליכם', וזה הגמ' שואלת להלן ואימא רגלים כו'), ונמצא דשאלת הגמ' כאן זה לא קאי על תמיד ופסח כי בהם לא כתיב כפרה לא 'וכפר' ולא 'לכפר', וא"כ תשובת הגמ' שלא אומרים 'כפרה דקרבנות' בגלל שכל יומא איתנהו זה קאי על קרבן יחיד ולא על תמיד ופסח, וא"כ מה שאלנו שתמיד ופסח קבוע להם זמן והרי לא ע"ז אמרה הגמ' 'דכל יומא איתנהו' !!

ש. יומא ב' ב'. דנין דבר שקבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן לאפוקי קרבנות דכל יומא איתנהו. לכא' צ"ב דהא סוף סוף גם לקרבנות יש זמן קבוע והיינו דכל קרבן יש לו שעה מסויימת שהוא צריך ליקרב בו כדאיתא בפסחים נ"ח א'.

ת. היינו אם רוצים.¹⁴

~~

¹³הכוונה שמה שכתבנו אין זה נכון כי בגמרא נתבאר שזריזין מקדימין למצוות עדיף מברוב עם הדרת מלך, ועי' במהדורות שוטנשטיין כאן הערה 33.

¹⁴היינו דמה שמצינו בשאר קרבנות שיש להם שעה קבועה, אין השעה הקבועה חיוב, אלא מצוה, וכגון תמיד של שחר שקרב מיד בבוקר הוא מפני שא"א להקריב לפניו קרבנות כדאיתא בפסחים שם, אבל לולי טעם זה לא היו חייבים להקריבו בשעה מסויימת זו דווקא, אא"כ נימא משום זריזין מקדימין למצוות אבל גם זה אינו לחיוב אלא למצוה.

ביאור המשך דברי ביאור ההלכה המובא לעיל בהערה בתשובה במס' תרומות

אלא דהק' מרן שליט"א שם על דברי הרמב"ן, דכיון שכן למה הוצרכו בגמ' שם קרא ללא לבת כהן הנשואה לישראל, דהא תיפוק ליה מצד הלאו דוכל זר לא יאכל קדש, דלא גרע בת כהן הנשואה לישראל מבת כהן שנבעלה לגוי ועבד שהיא נכללת בלאו דוכל זר לא יאכל קדש, ותירץ דיסוד דברי הרמב"ן דבת כהן שנבעלה לגוי ועבד נכללת בלאו דוכל זר לא יאכל קדש, הוא ממה שהוצרכו בגמ' קרא ללאו דבת כהן הנשואה לישראל, והיינו דמזה שבת כהן הנשואה לישראל שאכלה בתרומה יש לה לאו מיוחד, מזה למידין דכל מי שאסור בתרומה הוא נכלל גם ב'לאו' דוכל זר לא יאכל קדש. אמנם הוסיף שם מרן שליט"א דיש לחלק, בין בת כהן שנבעלה לגוי ועבד, לבין בת כהן המעוברת מישראל, והניח בצ"ע יעו"ש, וכאן בתשובה הוסיף מרן שליט"א לבאר למה אף שזה דומה לדברי הרמב"ן אפי"ה כאן הבת כהן מעוברת לישראל לא תלקה, וביאר שהוא משום שזה נעשה לאו שבכללות שאין לוקין ע"ז.

~~

!!! שייך ליומא ב' ב'. לע"ע יש להשמיט ב' שאלות אלו, כי לכאור' התשובה לשאלה כאן, היא, משום שאמרינן לעיל בגמ' 'ואין דנין פרישת שבעה לשבעה מפרישת שבעה ליום אחד', וק' הרי ק"ו הוא אי יום אחד בעי פרישה כ"ש דשבעה ימים בעי פרישה, וממה שכאן הגמ' לא מקשה ק"ו זה, וכמו שהקשתה כאן להלן 'ולאו קל וחומר הוא', חזינן דליום אחד יש סברא יותר דיהי' בעי פרישה מאשר לשבעה ימים [ומה שבאמת לא הק' הגמ' גם כאן ולאו ק"ו הוא אולי הוא משום מה שאמרה הגמ' לעיל מיניה 'דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר שנוהג פעם אחת בשנה לאפוקי רגלים דלאו פעם אחת בשנה נינהו' והיינו דה"נ י"ל דהיכן שזה ז' ימים אי"ז פעם אחת בשנה כשמיני עצרת שהוא רק יום אחד כזה בשנה. ואולי הוא גם מצד שהקדושה מתפרסת על יותר ימים ויל"ע], וכיון שכבר קאמרה הגמ' דליום אחד יש יותר סיבה דיהי' בעי פרישה ממה שיהי' בעי פרישה לז' ימים, לכן כאן כשאמרה הגמ' ולאו ק"ו הוא, שוב אין שייך להק' מה סברא והרי יש ק"ו הפוך. וכיון שכן צ"ב למה הוצרך מרן שליט"א להגיע לסברא זו ששמיני עצרת הוא אחרון ולכן הוא חביב ולכן היה לומר דיום שמיני יהיה בעי פרישה יותר מז' ימים שלא בעי פרישה, והרי אי"צ להגיע לזה. !!!

ש. יומא שם. ולאו קל וחומר הוא השתא דבר שאין קדושה לפניו בעי פרישה דבר שיש קדושה לפניו לא כל שכן. הנה לפי שלב זה לכאור' צ"ב דנמצינו למידין מהק"ו דבעינן למימר דרק שמ"ע יהי' טעון פרישה אע"פ שיש לפניו ימי קדושה שאינם צריכים פרישה, ואין זה מובן, כי למה שהתורה תאמר שדוקא שמ"ע יהא טעון פרישה ולא הימים שלפניו יהיו טעונים פרישה דמה סברא לחלק.
ת. האחרון.

ש. בהנ"ל. יש לשאול דהא איכא למימר בהיפוך, והיינו, אם בימים שלפני שמ"ע אין טעון פרישה כ"ש דבש"ע לא יהא טעון פרישה.¹⁵
ת. הוא עדיף.

~~

¹⁵שאלה זו היא לכאור' השאלה הקודמת רק בסגנון אחר.

כן כתבנו בתחילה בר"ה כ"ז ב' בד"ה הניח, ואח"כ העמקנו יותר בעזה"י ונתבאר יפה בס"ד, ומ"מ השארתי כאן הדברים להבין היכן טעותי !

!! לע"ע יש להשמיט שאלה זו, כי שאלתנו היה לפי אב"י בטעמייהו דרבנן, ואילו תשובת מרן שליט"א אי"ז מסתדר עם דברי אב"י, ולכאור' כיון שלא הדגשתי בשאלה שכל השאלה היא לאב"י לכן השיב מרן 'פרה בעצמה פסולה' כאומר שאי"ז בגלל שזה כמה שכבות נוכפי שאמר אב"י בגמ' אלא זה בגלל שאי"ז שופר אלא קרן כפי שכתוב במשנה !!!

~~

!!! ב' שאלות דלהלן לע"ע לא להדפיס, כי טעיתי בפשט הגמ', ועוד, וכדלהלן :

לכאורה, מה שכתבנו 'ואנן קא מיירי לענין פרישה דשבעת ימי המילואים והיינו בימי שלמה' כו', לכאורה אינו כך, כי בזה לר' יוחנן ילמדו ממילואים שבמשכן שיעכב, אלא הגמרא מתכוונת לפרישה לדורות דהיינו יוה"כ ופרה, [וראיה יש רק ליוה"כ], ור' יוחנן מודה שזה אינו מעכב כי אם לא כן איך יש ראייה לגמרא שהוא זה שאמר כל הכתוב בהן במילואים מעכב בהן במילואים, וכן דאל"כ למה חלק על ר' חנינא, ורק נשאר קשה קושיית ריש לקיש לר' יוחנן דכיון דממילואים ילפינן ליוה"כ מה במילואים מעכב כך גם ביוה"כ ליעכב, ור' יוחנן לא תירץ והגמרא לא תירצה הקושיה הזו, ומשמע מזה שהדינים האלו נכונים כנ"ל, שפרישה דמילואים מעכב ופרישה דיוה"כ לא מעכב לפי רבי יוחנן. ולפי זה מה ששאלו בגמרא על פרישה ולדורות מנלן דלא מעכבא, היינו גם לר' יוחנן, וכשם שלעיל לגבי סמיכה הגמרא שואלת כן גם לפי ר' יוחנן, כך גם כאן. ולרב פפא שלכאורה כל מה שבינייהו בין ר' יוחנן לר' חנינא הוא פרישה, נמצא שעל זה דהיינו על פרישה אמר ר' יוחנן שלדורות יוה"כ אינו מעכב, ורק במילואים מעכב כי כל הכתוב בהן מעכב בהן. ומה שהובא בשאלה מהראשונים שמילואים היינו גם מה שהיה בימי שלמה אינו שייך לפשט הגמרא ולדורות מנלן דלא מעכבא, אלא הוא לכאורה ביאור במאי הנפק"מ מהמחלוקת ר' יוחנן ור' חנינא, הרי מה דהוה הוה, וכנ"ל מה שהיה במשכן היה גם בימי שלמה וכו', שכמו שבמילואים דקרא דמשכן מעכב הפרישה כן הוא לכאורה נמי בשאר מילואים, אע"פ שאין אנו יודעים מה הוא תירוץ של ר' יוחנן על קושיית ריש לקיש כיון שלמד ממילואים שיעכב פרישה ביוה"כ [ויש לעיין אם אפשר לומר שלר' יוחנן הוא מדרבנן ולכן לא מעכב יוה"כ, ועיין ריטב"א שכמדומה שמשאלתו יש ללמוד כן], וכן נמי כשיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו יהיה צריך לעשות כפרשת המילואים שעשו במשכן, ויהיה מחלוקת ר' יוחנן ור' חנינא האם מה שלא מעכב בקרבנות של לדורות יעכב בהן, ולרב פפא היינו שהמחלוקת יהיה האם פרישה תעכב שם, לר' יוחנן שכל הכתוב במילואים מעכב בהן במילואים, גם לעתיד פרישה מעכב, ולר' חנינא שרק מה שמעכב לדורות היינו יוה"כ ופרה רק זה מעכב במילואים, יהיה פרישה לעתיד לא מעכב !!!

ש. יומא ה' א'. ולדורות מנא לן דלא מעכבא מדקא תני מתקינין ולא קתני מפרישין.¹⁶ לכאור' צ"ב דהנה זה (מה דקתני מתקינין) קאי על פרישת שבעה דיוה"כ ואנן קא מיירי לענין פרישה דשבעת ימי המילואים (והיינו בימי שלמה ועזרא כמ"ש הריטב"א לעיל ב' ב'¹⁷ וכ"ה דעת הרמב"ן בהשגות לסה"מ להרמב"ם סוף שורש שלישי וכ"ה ברמב"ן עה"ת במדבר ז' י"ג) והיאך ילפינן מפרישת שבעה דיוה"כ לפרישת שבעת ימי המילואים, והרי כל דין פרישת שבעה נילף משבעת ימי המילואים.

¹⁶ והכי קאמר' נמי לעיל ג' ב' יעו"ש.

¹⁷ הריטב"א לא קאי על הגמ' כאן כלל, ואי"ז מדויק מה שכתבתי פה.

ש. בהנ"ל. הנה מה דשאלו בגמ' כאן, ולדורות מנא לן דלא מעכבא, היינו למ"ד - רבי חנינא, דס"ל דבר שאינו מעכב לדורות אינו מעכב בהן לא מעכבא וכדלעיל בגמ', אבל למ"ד - רבי יוחנן דס"ל כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא, לא שאלו כן ופשוט¹⁹. והנה לעיל ג' ב' מבואר דרבי יוחנן ס"ל דפרישת שבעה דיוה"כ נילף ממילואים, ולריש לקיש ילפינן לה מסיני. ושמא לפי"ז נאמר דרבי חנינא הנ"ל ס"ל כריש לקיש דילפי' ז' ימי פרישה דיוה"כ מסיני ולא ממילואים, וא"כ לא יהא קשה ק' הנ"ל היאך ילפי' מפרישה דיוה"כ לפרישה דמילואים והרי כל דין פרישה נילף ממילואים, והיינו, כי לרבי חנינא דין פרישה לא נילף ממילואים כרבי יוחנן אלא נילף מסיני כריש לקיש. וצ"ב אם נכון ליישב כן.

ת. אין מוכרח.

~~

!! לכאור' השאלה היא לא נכונה כי 'בעיא' פירושו גם 'צריך' והיינו דמ"ש דקא בעיא למימת פי' שצריכה למות. וממילא ל"ק מה ששאלנו. ומה שהשיב מרן שליט"א: עומד למות. רק ר"ל דאע"פ שלשון הגמ' בעיא הכוונה היא שהיא עומדת למות !!

ש. 'יומא י"ג ב'. מ"ש 'דקא בעיא למימת', בפשוטו הכוונה, אם רואה שהיא הולכת למות, אמנם לכאור' צ"ב הלשון דקא בעיא למימת שתרגומו שהיא 'רוצה' למות, דמה שייך לומר כן.

ת. עומד למות.²⁰

~~

!! לכאור' מה ששאלנו כאן זוהי בעצם ק' הגמ' דאמרי' אלא רב פפא מ"ט לא אמר כאביי אמר לך תנא ברישא הטבת שתי נרות והדר הטבת חמש נרות? ומשני ואביי אמר לך אורויי בעלמא הוא דקא מורי וסדרא הא הדר תני ליה !! — וכנראה לא שמתי לב לכך, ולכך שאלנו !!

ש. 'יומא י"ד ב'. אמר אביי לא קשיא כאן בהטבת שתי נרות כאן בהטבת חמש נרות. היינו דמתני' דידן (לעיל ע"א) דתנן ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות מיירי בהטבת השתי נרות [האחרונים] ואילו מתני' דלהלן (כ"ה א', כ"ו א') דתנן פייס השני כו' מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה כו' פייס השלישי חדשים לקטרת באו והפיסו מיירי בהטבת החמש נרות [הראשונים], אך לכאור' קצת צ"ב דהא בתחילה מדשנים החמש נרות ורק אח"כ מדשנים את השתי נרות כמבואר בתמיד פ"ג מ"ט (ובפי' הרע"ב שם בד"ה מדשן את השאר), וכיון שכן, למה סידר התנא (רבי שמעון איש המצפה כמבואר כאן בגמ') את המשניות ביומא

¹⁸ במכתב הי' תשובה זו לאחר השאלה הבאה, מפני שבמכתב, השאלה הבאה הי' יחד עם שאלה דידן, אלא שהיתה בסוגריים, ותוכן התשובה 'היינו הך' שייך להכא ולא לשאלה הבאה. [ומ"מ שאלה הבאה נשאלה שנית ועליה התשובה שנדפסה שם]. ולכאורה כוונת התשובה 'היינו הך', דימי המילואים של משה וימי המילואים של שלמה ועזרא הם היינו הך, ואין נכון מה שכתבנו בשאלה שכאן מיירי לענין ימי המילואים שלדורות, והיינו דלדורות דאמרי' כאן בגמ' הכוונה היא ליום הכיפורים ואין הכוונה לימי המילואים שלדורות [נטעית בזה, כי הלשון בגמ' יותר משמע דלדורות פי' של ימי המילואים כי על זה מיירי מקודם, אבל אין זה נכון וכאמור].

¹⁹ לכאורה מה שכתבנו פה, זה משום שהבנו ש'לדורות' הכוונה היא לענין ימי המילואים שלדורות כגון בימי שלמה ועזרא, אבל זה טעות, כי לדורות הכוונה היא לענין יום הכיפורים ולענין יוה"כ גם רבי יוחנן מודה דלדורות בעי פרישה ז' ימים מדקתני מתקנין ולא קתני מפרישין.

ואולי כוונתנו היה שבאמת לדורות קאי על יום הכיפורים ולא על ימי המילואים שלדורות, וכוונתנו בדברים פה הם כמו שכתב בשפת אמת שלרבי יוחנן באמת מעכב פרישת שבעה גם לכהן השני [וכ"ש לכהן הראשון] כשם שבמילואים הוא כן. ומר"ש כתב 'אין מוכרח' כי זה חידוש. ומה שריש לקיש מדייק מל' המשנה דקתני מתקנין ולא מפרישין, אולי רבי יוחנן ס"ל דלא שייך ליכתוב מפרישין לו.

²⁰ היינו דכאן הכוונה היא עומדת למות ולא רוצה למות.

באופן שקודם נשנית המשנה של הטבת ב' הנרות (והיינו מתני' דידן וכדלעיל) ואח"כ נשנים המשניות של הטבת הה' נרות (והיינו מתני' דלהלן דף כ"ה וכ"ו וכדלעיל), והרי סדר (הדישון) ההטבה הוא קודם החמש ואח"כ השתים. וקצת צ"ב.

ת. קודם נשנה הכלל.²¹

~~

!!! לכאור' לא כדאי להדפיס ב' שו"ת הבאים מפני שלא נתחדש בו דבר לכאור', כי גם אם נימא – וצריך לבדוק זה – שיש משום מעילה להניח סתם סכין על הכבש, מ"מ לא מוכרח שנטל הסכין מהכבש כי מהמעשה שבגמ' יתכן שירד מהכבש ונטל סכין וחזר למזבח היכן שהיה הראשון שזכה, או ששניהם כבר ירדו מהכבש לגמרי, אך אולי יש לדחות כי לא כתוב הלך ונטל רק כתוב נטל ומשמע שזה היה מיד ולכן אולי כן יש מקום לברר מנין היה לו שם סכין !!!

ש. יומא כ"ג א'. ת"ר מעשה בשני כהנים כו' נטל סכין ותקע לו בלבו כו'. מהיכן הי' לו סכין שם, דהלשון נטל סכין משמע דנטל מהכבש ועכ"פ מאיזור המקום שהי' בו אז. (ואולי הפשט שנטל סכין קודם עלייתו לכבש כדי שאם יקדימוהו ישתמש בזה כמו שעשה באמת, ולא שנטל מהכבש וכיו"ב).

ת. מה נ"מ מהיכן הי' לו.²²

ש. בהנ"ל. חשבנו בשאלה דאם לא לקח עמו לפני שעלה אזי שמע מינה שהי' סכין על הכבש והאם יתכן שהי' סתם סכין על הכבש (ולכן שאלנו).

ת. אולי.

~~

!! לכאור' לא להדפיס היות שלכאור' אין בזה חידוש כאן !!

ש. יומא שם. נטל סכין ותקע לו בלבו כו'. מה היה דינו של הכהן שהרג (דבגמ' ל"נ מה עשו עמו).

ת. רוצח.

~~

!!! לכאור' לא להדפיס, כי אפילו אם המצוה היא רק לכתחילה, מי התיר להם לעשות המצוה שלא לכתחילה !!!

ש. יומא כ"ה א'. הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפי"ס לא היו מניחין עליהן אלא מכנסיים בלבד והתניא מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר ומכנסים בד יהיו על בשרו כו'. קצת צ"ב מאי מקשינן והתניא כו', והרי

²¹הנה במשנה דידן דתנן ומקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות ה"ז קאי על סדר עבודת היום של שבעת הימים שקודם יוה"כ של הכהן גדול, ואילו במשנה דלהלן דתנן פייס השני כו' פייס השלישי כו' ה"ז קאי על עבודת היום של שאר כל הכהנים, והיינו דבמשנה כאן לא נחית התנא לפרטי העבודות רק קאמר בכללות את סדר העבודות וקאמר קודם קטורת ואח"כ נרות כי כיון שדיבר בכללות על סדר עבודת הכה"ג נקט את מה שהוא עיקר העבודה בנרות שהם הב' נרות האחרונים שבהם נסתיימה ונתקיימה כל מצות הטבת הנרות, ואילו במשנה להלן דתנן פייס כו' כיון דמייירי בפייס והיינו בפרטי סדר העבודה לכן חייב לדבר על הטבת החמש נרות שבהם מתחיל העבודה.

²²ע"י שו"ת הבא.

סוף סוף סדר לבישת הבגדים אינו מעכב והוא רק מצוה לכתחילה (כמ"ש לן מרן שליט"א במס' שקלים י"ד ב'²³).

ת. בזיון.²⁴

~~

! יומא ל"ב א'. והשאלה לכאור' היא טעות ! !

ש. בהנ"ל. עוד צ"ב למה בכלל צריך לימוד שטעון טבילה כשמחליף מבגדי זהב לבגדי לבן, והרי כיון שכתוב במפורש בתורה שצריך טבילה קודם לבישת בגדי לבן כמ"ש ובא אהרן אל אהל מועד ורחץ את בשרו במים במקום קדוש, א"כ ודאי הוא שטעון טבילה גם כשמחליף מבגדי זהב לבגדי לבן.

ת. מה ההכרח.

~~

! ! ! לכאור' טעיתי בשאלה, ומה שמרן שליט"א ענה, זה לבאר את ק' הגמ' שע"י זה הביאור נבין שאין כאן שאלה כן ! ! !

ש. יומא ל"ו ב'. ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות. לכאור' הי' יכול להקשות נמי, ומאחר שהתודה על הזדונות חוזר ומתודה על המרדים, שהרי מרדים חמור טפי מזדונות כי פשעים אלו המרדים וכדלעיל ואמרי' להלן דהסדר הוא חטאים עונות ופשעים, וא"כ הו"מ נמי לאקשווי ומאחר שהתודה על הזדונות כו' וכנ"ל. ועיקר הקושי בזה הוא למה הקשו על המאחר יותר והיינו על השגגות, והרי עוד קודם לזה ק' ג"כ מהמרדים שני' לפני השגגות.

ת. הני בכלל הני.²⁵

~~

!!!! שייך ל'ומא מ' ב', ולא להדפיס עד שיבואר מה הי' כוונת השאלה !!!!

ש. בהנ"ל. ועוד הרי מיד אחר הגורל שוחטו. ולכאור' צ"ב.

ת. צריך לברך.²⁶ ²⁷

~~

! ! ! לא להדפיס היות שטעיתי ורבי אלעזר כאן אי"ז תנא אלא אמורא, ומרן שליט"א סמך עלינו בשאלה, אבל טעיתי ! ! !

²³ נדפס בתשובות הגר"ח - מהדורת תשע"ו תשובה רמ"ד. וז"ל השו"ת שם: ש. בהנ"ל. לכאור' אין ליישב, שהוצרכו לזה מפני שהיה סדר בלבישת הבגדים ובכדי שלא יטעו הוצרכו לפנחס המלביש שיורה ויאמר מה ללבוש קודם ומה לאחמ"כ ולא שהלבישם בפועל, והטעם שאין ליישב כן, כי לכאור' סדר לבישת הבגדים לא הי' מעכב וכמבואר ב'ומא ה' ב' דאמרי' התם כיצד הלבישן כיצד הלבישן מאי דהוה הוה אלא כיצד מלבישן לעתיד לבוא לעתיד לבוא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם כו', ולכאור' מבואר דאין סדר הלבישה של כל הכהנים מעכב (מלבד אולי מה שמשא רבינו הלבישם אלא דאמרי' עלה מאי דהוה הוה, אבל חוץ מב' פעמים אלו מ' דסדר הלבישה אינו מעכב) וכיון שאין סדר בלבישת הבגדים מעכב לכן א"א לומר דלכך הוצרכו לפנחס המלביש. והאם נכון הוא שאין ליישב כן. ת. מה אם אינו מעכב אבל מצוה לכתחילה. ע"כ. (ועי' הערות 393, 394, 395 שם. וע"ע תשובות רמ"ב רמ"ג רמ"ה רמ"ו שם ובהערות שם).

²⁴ היינו שזה מצוה לכתחילה שהיא חיוב ולא רק מעלה בעלמא, כי אם לא יעשו כן יהיה בזיון בכך שיהיו בלא בגדים לגמרי, וע"כ שזה חיוב ולא רק ענין טוב בעלמא, דבשביל ענין טוב לבד לא היו אומרים מה שאמרו 'שלא יהא דבר קודם למכנסיים' שהרי יש בזה בזיון.

²⁵ היינו ששאלת חכמים לרבי מאיר שהיות ששגגות זה בכלל זדונות ומרדים א"כ כשאמרת זדונות ומרדים כבר אמרת ששגגות.

²⁶ היינו בין הגורל לשחיטה.

²⁷ עוד השיב מרן על ב' השאלות הנ"ל יחד בזה"ל: מהרה שלא יהא ...

ש. יומא מ"ד א'. תנן התם פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה א"ר אלעזר לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל כו' מתיב רב אדא בר אהבה כו' רבי יוסי אומר כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה כו'. לכאור' צ"ב מאי מקשינן מר' יוסי על ר' אלעזר והרי תרוייהו תנאי נינהו.

ת. א. כיון דלא תנינן להו ביחד בפלוגתא משמע דלא פליגי.

ב. לא מצינו חולקין.

~~

!!! טעיתי בשאלה כי בגמ' לא נתבאר שבר קפרא ורבא היה להם הכרח לומר כן בדעת רבי מאיר, ובגמ' רק נתבאר איזה חידוש יש בדברי בר קפרא שהרי דברי בר קפרא בדעת רבי מאיר זה בדיוק מה שאמר רבי מאיר במשנה . ומסתמא זהו כוונת מרן שליט"א במ"ש 'למה לא' !!!

ש. יומא מ"ו א'. ופליגא דרב הונא דאמר תחילתו דוחה סופו אינו דוחה. פרש"י וז"ל, ופליגא דרב הונא. אדבר קפרא ואדרבא דאמר בכל יום דמתניתין דווקא הוא ואפי' בשבת, דרב הונא סבר בכל יום לבר משבת עכ"ל, לכאור' אין מובן מאי דקאמר 'ופליגא דרב הונא' כו', שהרי בזה יהא נמצא דרב הונא פליג ארבי מאיר, כי מה דאמרו בר קפרא ורבא, אמרו כן בהכרח, בשיטתיה דרבי מאיר, והיתכן.

ת. למה לא.²⁸

~~

!!! לא להדפיס היות שכבר משני בגמ' 'דקמצי שמיני' והיינו שלא היה מצב שהיה בין בינים, ואין השאלה יכולה להתפרש בשאלת הגמ' כי זה גופא לא ניחא לגמ' שהיה נשאר בין בינים !!!

ש. יומא מ"ז ב'. אלא לרבנן מאי איכא למימר. יש לשאול לרבנן דא"א להקטיר את בין הבינים וא"א גם לאכלו, מה היו עושים עם הבין בינים.

ת. למדו.

ש. בהג"ל. בעניי באמת, לא זכיתי להבין כוונת תשובת מרן שליט"א.

ת. כלום.²⁹

~~

!!! לא להדפיס כי התוס' כבר הק' זה יעו"ש !!!

**ש. שבת כ"ז א'. ואביי איכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב מטמא בהם ואידך אי ס"ד נגעים חמירי לכתוב רחמנא גבי שרצים וליתו נגעים מינייהו. לכאור' צ"ב דנהי נמי דאית ליה לרבא קושיא דאי ס"ד נגעים חמירי לכתוב רחמנא כו', מ"מ סוף

---

²⁸ לכאור' כי אמורא אינו חולק על תנא. וצ"ב.

²⁹ היינו דלא היו עושים עם הבין בינים כלום וממילא הי' זמן ללמוד תורה.

סוף הרי אביי הוכיח דנגעים חמירי טפי משרצים, ואיך הקושיא תדחה את מה דמצינו בהדיא שהנגעים חמירי משרצים.

ת.

~~~~~

שייך ליומא נ"ג ב' ד"ה יומא שם תנו רבנן כו'. והשמטנו זה כי מרן שליט"א לא השיב על זה, כי אי"ז שאלה למה רב יוסף למה אמר זה.

קצת יש לשאול, א. דהנה לעיל מיניה אמרי' א"ר יוסף מאי אהניא ליה צלותיה דכהן גדול לגבי ר' חנינא בן דוסא, וה"נ נימא כעין זאת דמאי אהניא ליה צלותי' דכה"ג במה שהאריך בתפלתו הנ"ל והרי בסופו של דבר ביהמ"ק כן נחרב ה"י. ב.

~~~~~

!!! לא להדפיס, השאלה אינה שאלה !!!

ש. יומא נ"ט א'. שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון דאמר קרא ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק בההוא פגע ברישא. הנה אף לרבי אליעזר בן יעקב לעיל ל"ז א' דהמזבח הי' כולו בדרום העזרה אעפ"כ פגע ביסוד מערבי קודם, אך קצת יש לשאול דמאחר שבשביל להגיע ליסוד מערבי הוצרך לילך את כל משך המזבח המערבי א"כ נהי שפגע ביסוד מערבי תחילה מ"מ למה זה עדיף מהיסוד הדרומי, דבשלמא אם הי' היסוד המערבי בדיוק מול פתח ההיכל ניחא אבל כאן שבין כך הוצרך לילך כ"כ הרבה עד שפגע ביסוד המערבי למה זה עדיף מהיסוד הדרומי שהי' סמוך ליסוד המערבי ג"כ. וקצת צ"ב. ת. פגע בו.

ש. בהנ"ל. ובציור הוא כך:

ולראב"י נמצא שבכדי להגיע ליסוד מערבי צריך ללכת כל הצד המערבי של המזבח כי המזבח כולו בדרום העזרה, ובצאתו מהאולם צריך לפנות לימין וללכת כל הצד המערבי של המזבח עד שמגיע ליסוד המערבי, וכיון שצריך לילך כ"כ הרבה ק' כנ"ל דאף שפוגע ביסוד מערבי ברישא מ"מ אמאי זה כבר עדיף מהיסוד הדרומי שג"כ קרוב ליסוד המערבי, וכנ"ל.

ת. פוגע בו.

~~~~~

!!! לא להדפיס, כי זה פשוט, וכמשפרש"י וז"ל, דברים המתכפרים בהן אחת בשנה בין אלקים עכ"ל, פירוש, בין בקודש הקדשים ובין בבגדי לבן, אבל בגדי זהב מתכפרים בהם כל השנה [וזהו מש"כ מרן שליט"א: עצם הבגדים הם כל השנה] ונהי שלא מתכפרים בבגדי זהב כל השנה את הקרבנות שעושין ביום הכיפורים מ"מ מתכפרים בבגדי זהב האלו כל השנה ג"כ. !!!

ש. יומא ס' א' - ב'. רבי נחמיה אומר בד"א בדברים הנעשים בבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ מה שעשה

עשוי כו' ור' נחמיה סבר דברים המתכפרין בהן פעם אחת בשנה. לכאור' צ"ב
דהא אף דברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ הם דברים המתכפרין בהן פ"א בשנה, וא"כ אמאי
מה שעשה עשוי, ומה לי אם זהו בבגדי לבן או בבגדי זהב מאחר דגם בבגדי זהב הם דברים
המתכפרין בהן פ"א בשנה.

ת. א. עצם הבגדים הם כל השנה.

ב. התם כל העבודות.

~~~~~

!! לא להדפיס !!

ש. יומא ס"ג א'. שחטן בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל פטור מ"ט מחוסר
פתיחה כמחוסר מעשה דמי. לכאור' הכונה, דלשמואל, אף שהן פסולין מ"מ הוא פטור,
אבל אין הכונה דלשמואל חייב ולרבינא פטור, דא"כ מ"ט דשמואל הא מחוסר פתיחה כמחוסר
מעשה דמי, ואין לומר דשמואל פליג בזה על רב חסדא מאחר דאין הוכחה לומר כן, ועל כרחך
דכונת הגמ' רק דלשמואל פסולין אבל פטור וכנ"ל. האם נכון הוא, ואולי זה פשוט.
ת. יתכן.

~~~~~

יומא ע"ח א', טעיתי בפשט הגמ' ואין כאן שום שאלה

ש. יומא שם. אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי בר אריא תא אימא
לך מילתא דהוה עביר אבוך כו'. משמע שאמר לו זאת בפני אביו ריב"ל וכדלעיל זעירא
בר חמא אושפיזכנין כו' וריב"ל כו'. וקצת יפלא.
ת. א. למה בפני אביו.
ב. לאחר מיתת אביו.

ש. בהנ"ל. לכאורה צ"ב דהא בגמ' שם משמע שריב"ל עצמו הי' שם ג"כ. וצ"ב.

ת. אין מוכרח.

~~~~~

יומא ע"ח א', התשובה מעשה נסים לא להדפיס כי לכאור' הכוונה בזה לומר שאין זו שאלה

ש. יומא שם. פריש"י וז"ל, משחל שחיל. פולט מים שכולע כו' עכ"ל, האם פולט
באופן שהוא טופח ע"מ להטפוח, דמצד א', דאל"כ למה אסור דמאי שנא מטינא דלעיל,
ומאידיך, לכאור' היתכן שפולט כ"כ הרבה.
ת. א. למה לא.

ב. מעשה נסים.

~~~~~

בינתיים לא להדפיס משום שמצאנו שהלחם משנה בהל' שגגות מביא שזה גמ' מפורשת בכריתות כ"ה ב' כ"ו א' שאם נודע לו אחר יוה"כ כן חייב להביא חטאת. ע"י שם כ"ו א' השתא דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ נמי לא מייתי חטאת כו' יעו"ש.

ש. יומא פ"ה ב'. אי נמי הנך אין אחר מכפר כפרתן אשם תלוי אחר מכפר כפרתן דתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין אשמות תלויין פטורין. ופרש"י וז"ל, פטורין. דיום הכפורים מכפר עליהן כו' עכ"ל, יש לשאול, אם אחרי יוה"כ שכבר נתכפר לו, נודע לו החטא, האם צריך להביא עתה חטאת או לא כיון שיוה"כ כבר כיפר לו, ואם צריך לכאור' מ"ט.

ת. א. אולי.

ב. יתכן.

ש. בהנ"ל. בעניי באמת לא זכיתי להבין אם נכון שצריך להביא עתה חטאת, או נכון שאין צריך להביא עתה חטאת.

ת. כ"ז שלא נודע.

~~~~~

יומא פ"ז מ"א [ס"ח ב'] מתשובות הגר"ח ח"ב מהדורת תשע"ג

לע"ע למחוק סוף הדיבור את מש"כ שם: ואולי בעצם ק' זו על הרע"ב שם למה לא פירש גם שלימדוהו פ' ואך בעשור.

~~~~~

ממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

*

חובר בעזה"י ע"י

אחרון באאמו"ר הגאון הגדול ר' יעקב הלוי שליט"א גרנדש

אדר שני שנת תשוע"ה לפ"ג

הקדמה קטנה

הנה זיכנו השי"ת בחמלתו עלינו לקבל ממו"ר עט"ר מרן שר התורה שליט"א, תשובות כסדר מכמעט תחילת מסכת עירובין ועד כמעט סוף מסכת מועד קטן לעת עתה, והנה כיון שמרן שליט"א עונה בקצרה, לכן בס"ד הנני יושב עם חברותא ת"ח אחד שליט"א ולומדים בצוותא השו"ת שאלה ותשובה אחר שאלה ותשובה, ויחד כותבים ביאורים על כל שו"ת ושו"ת, בזה מתבאר היטב כמה מונח בכל תשובה ותשובה, וכאשר תחזינה עיני הלומדים בעזה"י, ובנתיים עד עתה הספקנו על מסכתות **עירובין פסחים ושקלים**, וכעת אוחזים במסכת ראש השנה, אשר על כן שו"ת זה שעל מסכת **מגילה** עדיין הוא בלא הביאורים, אשר הביאורים נותן בס"ד פנים חדשות ממש לתשובות מרן שליט"א, וכנ"ל שבזה מתבאר היטב כמה מונח בכל תשובה ותשובה על אף שזה בקצרה, ומ"מ הדפסנו כעת השו"ת שעל מסכת מגילה עתה ערב פורים תשע"ו כמ"ש דבר בעתו מה טוב, [ויש כמה שאלות עדיין לא הגיעו התשובות ומ"מ הדפסנום עם השו"ת משום יגדיל תורה ויאדיר], והשי"ת יזכנו להגיע גם למסכת מגילה ולכל המסכתות, וכן לכל השאלות שהשיבנו מרן שליט"א עליהם והמה ג"כ כמה מאות תשובות על התנ"ך ועל המשנה ברורה אכ"ר.

אדר שני שנת תשוע"ה לפ"ג

הערות והארות ניתן לשלוח לאהרן הלוי גרנדש - חזון איש 2/2 זכרון יעקב. פל': 0548408381
כמו כן החפץ בקבלת תשובות שעל המסכתות הנ"ל יפנה אלינו וא"ה יוכל לקבלם בל"נ.

~~~~~

בעזה"י

הוספות ותיקונים לספרינו תשובות הגר"ח ח"א וח"ב, מהדורת תשע"ג:

חלק א'

עמ' כד – תשובה נד: עי' תשובות הגר"ח ח"ג מו"ק כ"ב א'.

עמ' ל – תשובה סז: אולי י"ל דחצות כבר חשיב בוקר כמ"ש לן מרן שליט"א כמה פעמים, ולכן מ"ש לא תצאו וגו' עד בוקר היינו עד חצות ויל"ע.

עמ' נא – סוף הערה 120: וערש"י פ' צו ח' ט"ו.

עמ' נו – תשובה קיט: משום ששייך לחינוך המשכן. ראי' לזה מפסחים ו' ב' הודפס בתשובות הגר"ח ח"ג פרשת אחרי מות, וכתב ע"ז מרן שליט"א שם: נכון. יעו"ש.

עמ' עא – תשובה קמה: בשאלה. ושתק. צ"ל: שתק.

עמ' עג – תשובה קמט: יתכן שהם צאצאי עוג. עי' טעמא דקרא פ' חיי שרה כ"ג ח' דאחימן שישי ותלמי ילידי הענק הם בניו של עפרון, וצ"ב [בפרט למ"ד שאליעזר הוא עוג].

עמ' עד – תשובה קנב: עי' נדרים ל"ח א'.

עמ' עז – תשובה קנט: ע"ע תשובות לפ' פנחס להלן תשובות תשכ"ט תש"ל.

עמ' פא – תשובה קסא: מסרום לשפחות. עי' בזה מש"כ מרן שליט"א בטעמא דקרא החדש (מהדורת תשע"ג).

עמ' צא – תשובה קפד, קפה. והערה 173: עי' שיעור מרן שליט"א 'בענין אם בני לוי היו יוצאין למלחמת מצוה', הודפס בגליון דברי שי"ח פרשת וירא תשע"ו גליון 144 יעו"ש.

תשובה קפו: בשאלה. וזה צ"ב כו' הי' ניחא מה שכתוב כו'. כל זה מצד לישראל דקרא אבל מצד הדין עדיין גם פה צ"ב דכי האדמה מקבלת טומאה והרי אין קרקע מקבלת טומאה.

עמ' קב – סוף הערה 192: בדברי האליה רבה סי' קל"ט, יש לשאול אם העולה לתורה שמברכים אותו ג"כ אומר 'חזק חזק' ונתחזק.

עמ' קו – תשובה רכ, הערה 199: וצ"ל דבאמת כו'. אמנם שו"ר בבעה"ט בפ' מטות ל"ב כ"א דכתב בזה"ל, ושמעין מכאן שגם משה עשה כן וממנו למד דוד כו' עכ"ל יעו"ש בכל דבריו ז"ל ודו"ק.

עמ' קט – תשובה רל, הוספה לתחילת הערה 203: היינו דמ"ש רש"י לצד ירושלים כו' ומירושלים והלאה כו' למדנו שירושלים כו', היינו עין עיטם ונקט ירושלים כי עין עיטם היא בכלל ירושלים.

הוספה לסוף ההערה הנ"ל הערה 203: ועי' יומא ל"א א' ב' שעין עיטם הי' גבוה מירושלים לא פחות מעשרים ושלוש אמה יעו"ש.

עמ' קיג – הערה 211: עי' פסחים קי"ז א' וצ"ב. ועי' בזה כאן בתשובות הגר"ח ח"ג פסחים קי"ז א'.

עמ' קמ – תשובה שיט: ע"ע טעמא דקרא פ' יתרו עמ' פ"ה בד"ה הי' אתה כו'.

עמ' קמז – תשובה שלה: ערש"י מו"ק ט"ז ב' גבי צדקיהו דפירש משונה במעשיו צדיק גמור יעו"ש.

עמ' קמח – הערה 267: אבל בכל שאר עניניו היה צדיק גמור כו'. כמ"ש רש"י מו"ק ט"ז ב' וכמ"ש תוס' מו"ק כ"ח ב' יעו"ש.

עמ' קנה – תשובה שנב: עי' מנ"ח מצוה שצ"ד אות ז' כעין זה, והובא בס' עבודת הלוויים (שיו"ל בתשס"ב) בלקט הלוי פ"ד אות ח' יעו"ש.

עמ' קסח – תשובה שצג: ועי' מש"כ מרן שליט"א בשיח השדה ח"ג בסופו להוכיח שזה קודש. יעו"ש.

עמ' קסט – תשובה שצז: בשאלה. ואחריהם באו הנוגנים כו'. אמנם צ"ב מהא דאיתא בנדרים ל"ז ב' עטור סופרים כו' קדמו שרים אחר נוגנים ופי' הר"ן דתיבת אחר מיותרת דהו"ל למיכתב קדמו שרים נוגנים ותיבת אחר נ' רק לתפארת הלשון. וצ"ב. ושו"ר בר"ן שם בד"ה צדקתך שכתב בשם מורו כמו שפרש"י כאן.

עמ' קצא — תשובה תב: נגד אבותם אברהם כו'. ערש"י תענית ה' ב' ד"ה אף הוא בחיים.

עמ' קצט — תשובה תכה: עי' לעיל תשובה ק"ט ובהערה שם.

עמ' קצא — סוף הערה 329: אין שום מקור. צ"ל: אין מקור, ועי' עלי שור ח"א עמ' ק"כ.

עמ' רי — תשובה תקיד: שו"ר ממרן שליט"א בזה בטעמא דקרא עה"פ כאן, יעו"ש.

עמ' ריב — תשובה תקכא: ושם עמ' ריג תשובה תקכג: עי' טעמא דקרא איוב פל"ב עה"פ ויען אליהוא.

עמ' רכט — תשובה תקעה, קהלת ט' י"א: צ"ל: קהלת י' י"א.

עמ' רל — תשובה תקעז: עי' תענית ו' א' וחכמים אומרים יורה בכסליו מאן חכמים אמר רב חסדא רבי יוסי היא כו'.

עמ' רלה — תשובה תקפט: ונשאה מן מכולם. צ"ל: ונשאה חן מכולם. והערה 393 נמחק.

עמ' רסה — הערה 436: אולי אי"ז ק', כי מנין שבאמת העולם אח"כ והכלים שהיו בבית שני, הם כלים חדשים.

עמ' רסח — תשובה תרעט: בענין אם דניאל היה נביא, עי' של"ה הק' פ' חוקת (הוצ' מיר, עמ' תסה) בד"ה הקדמה ד', שם הביא פלוגתא דהרמב"ם כתב דניאל אינו נביא והאברבנאל כתב מסדר עולם שהיה נביא, וכתב השל"ה הק' שם דאלו ואלו דברי אלוקים חיים יעו"ש.

עמ' רעז — תשובה תשז: עי' מגילה ה' א' ברש"י ד"ה וחגיגה מש"כ שם וז"ל בסו"ד, ובגמרא ירושלמי מפרש דהא דלא עבדינן ליה בשבת מפני הבימה כדתנן בימה של עץ היו עושין למלך בעזרה ויושב עליה ופרכינן התם וליעבדה מאתמול ומשני דחיקא ליה עזרה עכ"ל והיינו בפרט משום שכל ישראל עלו לרגל א"כ דחיקא ליה עזרה, וכאן אי"ז שייך, כי כאן עשו הבימה ברחוב כמבואר בפסוק א' וכו'.

עמ' רפג — תשובה תשכו: האיש אינו מזקין כו'. עי' מש"כ מרן שליט"א בטעמא דקרא פ' חיי שרה כ"ד ב' שים נא וגו' דזה דוקא ע"י סמנין יעו"ש ולפי"ז בעל כרחך צ"ל דגם בועז נטל

סממנין. וכן צ"ל גבי אפרים בן יעקב אבינו בתשובה תשלה עמ' רפז יעו"ש. וכן צ"ל גבי יהודע הכהן בתשובה תתטז עמ' שטז יעו"ש.

עמ' רפד – תשובה תשכז: בשאלה. דכפרש"י. צ"ל: כדפרש"י.

עמ' רפה – תשובה תשל: עי' בעה"ט פ' פנחס כ"ו, כ"ג כ"ד. ועי' טעמא דקרא פ' ויצא ד"ה ותקרא שמו יששכר מש"כ מרן שליט"א בשם הדעת זקנים מבעה"ת ובשם מרן החזו"א זצ"ל יעו"ש.

עמ' שנא – תשובה תתקג: בשאלה. והרי דביר ביתך הוא קודש הקדשים כו'. ערש"י מגילה י ב' ד"ה לפני הדביר דכתב וז"ל לפני הדביר. חלל בית קדש הקדשים שהוא לפניו מן הדביר היא המחיצה המבדלת בין הקדש ובין קדש הקדשים עכ"ל.

עמ' שנג – תשובה תתקט: נוסח זה מצינו בספר שולחן טהור (להרה"ק מקאמארנא זצ"ל) סי' קל"ב סעיף י'. ועי' אורחות רבינו ח"א עמוד ס"ח אות י"ד ובהערה שם.

עמ' שסא – תשובה תתקל: עי' מחזור שי"ח שפתותינו [למרן שליט"א] סוכות, עמ' 103 יעו"ש.

עמ' שסב – צריך להפוך והערה 539 שייכת להערה 540, והערה 540 שייכת להערה 539.

חלק ב'

עמ' שסז – הערה 543: ועי' מש"כ מרן שליט"א בטעמא דקרא פ' בראשית פט"ז עה"פ בעצב תלדי בנים. ועי' בפ"י הרא"ש נדרים ל"ז א' בד"ה בנות מי בעין שימור.

עמ' שעג – הערות 556, 557: שו"ת תירוש ויצהר. להגאון ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל.

תשובה תתקנה: הרמב"ם אין מביא דברים שהוא מידת חסידות או הנהגה טובה. הערה מחכ"א בזה"ל: יש לעיין ממה שכזה הוא ב'נודע ביהודה' המובא ב'תשובה מאהבה' (סימן כ"א ד"ה ומה שהקשית) ו'התשובה מאהבה' שואל עליו מהרמב"ם פ"ז מהל' לולב הכ"ד, כך היה המנהג בירושלם כו', ועוד, יעו"ש. ע"כ.

עמ' שפא – תשובה תתקעה: הערה מחכ"א בזה"ל: יש לשאול, הא מבואר בספר 'לשם תועלת' מהגאון ר' חיים פלאג'י ז"ל בספרו מי החסד שהמאמר דהרבנות מקברת והמאמר שהנוטל רבנות שלא לשם שמים שייכי אהדדי. ע"כ.

עמ' תלט – **תשובה תתשכג:** הערה מחכ"א בזה"ל: בהשאלה למה לא מפסיקין מלבקש גשם לפני פסח, עוד אולי י"ל דבתחילת הגשמים יותר צריך תיקון בדרכים מאשר בסופם [ודוגמא בעלמא, לזה יש להביא הא דבזמנינו בתחילת הגשמים המכוניות יותר צריכים להזהר בהכבישים מאשר בהמשך כו'].

עוד אולי י"ל שיותר נצרך הגשם להצמחים או לאילנות (או לדבר אחר כיוצא בו) בסוף זמן הגשמים מאשר בתחילתו, דיש לומר דלפי מציאות הטבע שהסדיר הקב"ה בעולם (בארץ ישראל) יותר חשוב באותו הזמן הגשם, והסיבה שלא יטרדו בדרכים היא סיבה קטנה, לכן רק כשהצורך לגשם הוא יותר קטן, לא מבקשים עליו.

עוד אולי י"ל שכדי שיהיה טוב לעולי רגלים יצטרכו להפסיד יותר מדאי גשם משא"כ בתחילת הגשמים שהוא ענין של כמה ימים בלבד שהרי ת"ק אמר בג' במרחשון, א"כ, זה הזמן הראוי לטבע העולם שרק אז צריך גשם ולכן להיטיב לעולי רגלים איחרו בכמה ימים משא"כ לרגל דפסח יצטרכו להפסיד הרבה ימים של גשם וזה לא רצו.

והתירוץ היותר פשוט, הוא, כמדומה, שבפסח באו בגשם ויחזרו כך, משא"כ בסוכות שלא באו בגשם, לא תמיד יעלה על דעתם לסדר את הדרך חזרה בצורה של דרך בגשם ואז באמצע הדרך יפול עליהם הגשם בלי שחשבו והתכוונו לזה.

גם התירוץ שאמרת, יש להוסיף קצת, ולומר שזה ענין של הרגשה בבין אדם לחבירו, הבני ארץ ישראל צריכים לגשם, ולא החוזרים לבתיהם, איך אתם מתחילים לבקש, חכו רגע, משא"כ בפסח לא התחלנו אנחנו המשכנו כמו שהיה עד היום.

עמ' תמ – **תשובה תתשכו:** בשאלה. וברש"י בחומש (צו ח' כ"ח) כו'. צ"ל: וברש"י בחומש (פקודי מ' כ"ט).

עמ' תכה – **תשובה תתרפו:** עתוס' יומא כ' ב' ד"ה משום, דלהריב"א כהן סתם הי' עושה התה"ד בליל יוה"כ ולא הכהן גדול יעו"ש, ולפי"ז הכא א"ש ודו"ק.

עמ' תכו – **תשובה תתרצג:** ולא מסתבר כו'. טעיתי כי בתו"י שם כ' בהדיא שהי' הוראת שעה ליחלק לשנים יעו"ש.

עמ' תקב – **תשובה תתתקא:** עי' בזה כאן בתשובות הגר"ח ח"ג יומא ד' א' ודו"ק.

עמ' תקכב – **תשובה תתתקסב:** עי' פסחים ע"ב ב' דהכי משמע, שהרי ר"ט לא אכל בבג"כ. ועי' בזה כאן בתשובות הגר"ח ח"ג בפסחים שם ובהערה שם.

עמ' תקכג – **תשובה תתתקסו:** מח"א שליט"א. נדפס שלא במקומו וצריך להיות בסוף הדיבור.

עמ' תקס – תשובה תתתרג: יסמוך לשני כו'. צ"ל: יסמוך לש"ן.

עמ' תקסב – תשובה תתתרגט: עי' משנ"ב סי' נ"ח ס"ק כ"ה.

עמ' תקעד – סוף הערה 899: ועיין שערי תשובה או"ח נ"ט ס"ק א'. צ"ל: ועי' ביה"ל סי' נ"א ד"ה עונה אחריו ודו"ק.

עמ' תריג – תשובה תתתת: בשאלה. תפלת בסוף. צ"ל: בסוף תפלת.

עמ' תריז – תשובה תתתתי: ע"ד שאלתו כאנשים. צ"ל: באנשים.

עמ' תריט – תשובה תתתתיג: שאף שניתשבו. צ"ל: שנתיישבו.

עמ' תרכה – הערה 970: א"ה: כמ"ש רש"י איוב י"ד ט' כו'. וכמ"ש הר"ן נדרים ל"ז ב' ד"ה מקרא סופרים יעו"ש.

עמ' תרכז – סוף הערה 973: עי' בס' גם אני אורך על שנים מקרא ואחד תרגום עמ' קס"ד.

עמ' תרכח – תשובה תתתתלז: עי' משנ"ב סי' קס"ז ס"ק ט"ז ודו"ק.

עמ' תרלה – סוף הערה 993: ועי' שונה הלכות סי' תרצ"ז דין ה' בתוך דבריו בזה"ל, ואותה סעודה שעושין בשביל הנס היא סעודת מצוה שכל סעודה שעושין לזכר נפלאות ה' היא סעודת מצוה עכ"ל ויעו"ש.

עמ' תרמא – הערה 1004: כדלהלן תשובה תתתתתי"ג. צ"ל: תתתתתי"ג. [ועי' כאן בהוספות מה שכתבנו בתשובה תתתתתי"ג שם].

עמ' תרמה – תשובה תתתתעז: אחרי חצות מתירין מקרא. כתב בספר 'נרות לכבוד בית הכנסת' (פרק א' סימן ה' ס"ק ב'), [לגבי האם בזמן חז"ל הוצרכו לאור נר בלילה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לקרוא לאורם דברי תורה], שמסתמא, תורה שבכתב לא למדו בכל הלילה יעו"ש, ולמקור שאין קורין מקרא בכל הלילה הביא שם גם משער הציון ומבן איש חי וכף החיים ועוד, וכתב שם [בערך] בזה הלשון: ובשער הציון ובבן איש חי ובכף החיים סימן קל"א אות נ"ב וסימן נ"ז אות י"ח לא חילקו בין קודם חצות לבין אחר חצות, ובבן איש חי התיר אחר חצות רק תהלים יעו"ש, אמנם בספר תשובות הגר"ח (מהדורא ב', חלק ב' תשובה תתתתע"ח, ושם תשובה תתתת"פ) מבואר ד'אחרי חצות מתירין מקרא' יעו"ש, ולכאן צ"ב מהמקורות הנ"ל.

ובברכות י"ג א', היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא ומשמע בתוס' שם דאיירי נמי על קריאת שמע דשחרית יעו"ש, וא"כ 'היה קורא בתורה' שבכתב קודם שהגיע זמן קריאת שמע דשחרית, אולם יש שיטת רש"י (לא כתוס' וכו') ברכות ה' ב' שמשגיג עלות השחר גם אין ללמוד יעו"ש, וא"כ איירי הכא שהתחיל לקרוא קודם עלות השחר, אם כן קרא מקרא בלילה, ולכאור' כל זה ראייה לחילוק מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א הנ"ל ד'אחרי חצות מתירין מקרא'. ע"כ מספר 'נרות לכבוד בית הכנסת'.

עמ' תרמז – סוף הערה 1015: עי' באבודרהם (סדר תפלת יוה"כ) בשם רב יהודאי וז"ל וששאלתם הטובל לכבוד שבת או לכבוד יו"ט או לכבוד יוה"כ צריך לברך או לא כו' עכ"ל הרי לנו שכל הנידון הי' לגבי ברכה אבל לגבי טבילה לכבוד השבת וכן יו"ט וכו' על זה לא הי' נידון כלל אלא הי' פשוט שטובלים לכבוד שבת קודש. (ועי' בס' נחלת אברהם סי' י"ח).

עמ' תרמח – תשובה תתתפז: בס' גם אני אודך על שמו"ת סי' כ"ד הביא שו"ת משנת יוסף ח"ה סי' ג' אות ה', שהביא משער כוונות האר"י ז"ל דף ס"א ב', ומובא בכף החיים סי' ר"ס ס"ז, שהוא מתחילת שעה חמישית, יעו"ש עוד.

עמ' תערב – תשובה תתתקנז: עי' ריטב"א פסחים נ"ד ב' בשם הראב"ד דכל חו"ל קרי בבל.

עמ' תרעה – תשובה תתתקסה: ובס' גם אני אודך ח"ב עמ' כ"ח כתב מרן שליט"א: מאחר שמחת תורה.

תשובה תתתקסט: שליט"א. צ"ל: דצ"ל.

הערה 1070: וכמ"ש הר"ן נדרים ל"ז ב' ד"ה מקרא סופרים.

עמ' תרעט – תשובה תתתקעב: עי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק או"ח, שם כתב מרן שליט"א דאף בפה מותר כי זה הזמן להתפלל על זה, ועוד, דזמן התפלה על האתרוג הוא לא בט"ו בשבט אלא בחג השבועות יעו"ש.

עמ' תרפב – סוף הערה 1079: עי' מש"כ בזה בס' אבני אהרן עמ"ס אבות פ"ג מ"ג יעו"ש.

עמ' תש – תשובות תתתרכז-ח: עי' על התשובות כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק או"ח.

עמ' תשיד – תשובה תתתתרסג: אות א' א'. צ"ל: אות א'.

עמ' תשלח – תשובה תתתשכז: עי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק או"ח, דמה שכתב הפני יהושע בברכות י"ז א' שהי' רגיל לעשות סעודת סיום על נ"ך ק"ו מסיום מסכת, ה"ז דווקא 'אם הי' מסיים עם תלמודו יעו"ש.

עמ' תשמה – תשובה תתתשמט: עי' משנ"ב סי' רפ"ח ס"ק ט"ו.
ועי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א בכוונת תשובת מרן שליט"א כאן, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק או"ח יעו"ש.

עמ' תשנט – תשובה תתתשפז: כדי שישתכר ויריח. צ"ל: ויריח.

עמ' תשסט – תשובה תתתתי"ג: כעיי"ז מבואר ביומא כ' ב' תן בוקר לבוקרו של לילה כו' יעו"ש, אך לכאו' משם משמע דדווקא התם איכא לימוד מיוחד לומר כן אבל בעלמא אי"ז כן, וקצת צ"ב.

עמ' תשעא – תשובה תתתתכא: שלא הקדים. כתיב בתהלים ל"ה ט' ונפשי תגיל בה' תשיש בישועתו, ולתשובת מרן שליט"א יל"פ דבישועה תשיש כי לא הקדים אבל בה' תגיל היינו שמחה שלימה.

עמ' תשעד – הערה 1203: לגבי אונס. צ"ל: לגביו.

עמ' תשעח – תשובה תתתתתמ: בשאלה. האם מהני מחילת קטן כו'. עי' מש"כ מרן הח"ח זצ"ל בח"ח בהל' רכילות כלל ז' בבאר מים חיים ס"ק ב' וז"ל בתוך דבריו, וקטן דמכלמו ליה ומיכלם גם על בושותו חייב כדאיתא בב"ק (פ"ו ע"ב) עכ"ל.

עמ' תשעט – הכאה באמירת סחל לנו. צ"ל: סלח.

עמ' תשפה – תשובה תתתתתנו: עי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק או"ח, שם כתב מרן שליט"א: 'לא בס"ת כי זה שאלה עם הברכה'. ועוד כתב שם מרן שליט"א דהטעם שקוראים משנה תורה בליל הו"ר ולא במוצאי שמיני עצרת כמו מצות הקהל הוא כדי 'לסיים החג בד"ת יעו"ש.

עמ' תתטו – תשובה תתתתקלא: עי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק יו"ד.

עמ' תתלג – תשובה תתתתקפח: עי' משנ"ב סי' רל"ט סס"ק ט'.

עמ' תתלד – תשובה תתתתקצא: עי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק יו"ד, דהאבות הקדושים זיע"א אינם נמצאים במערת המכפלה בשבתות ויו"ט וחזה"מ אלא בכותל המערבי והוא מהזוה"ק, וזה דוקא האבות הקדושים ולא כל הנפטרים, יעו"ש.

עמ' תתמח – תשובה תתתתרכח: עי' על התשובה כאן, תשובה נוספת ממרן שליט"א, בתשובות הגר"ח ח"ג בחלק חו"מ, דזהו אפי' אם זה חברה פרטית יעו"ש.

עמ' תתנה – תשובה תתתתתרמו: אבי י-הוה ליה כו'. צ"ל: אביי הוה ליה כו'.

עמ' תתסא – תשובה תתתתתרסא: כתוב בתוספתא כו'. עי' שבת קנ"ה ב' אמר רב המנונא שמע מינה אורח ארעא למשדא אומצא לכלבא וכמה כו'.

בס"ד, יום ג' ח' סיון פ' במדבר תשע"ח

להלן העתק תשובות ממרן שליט"א, ומה שיש לברר בזה:

ש. יומא ע"ה א'. פרש"י וז"ל, לחם משמע אפוי, עוגות משמע קודם אפייה עכ"ל, לכאור' צ"ב מדמצינו בכו"כ מקומות דעוגה אפוייה היא, וכגון, הא דכתיב (מ"א י"ז י"ג) ויאמר אליה אליהו וגו' אך עשי לי משם עוגה קטנה וגו', ו[כך] הא דכתב במשנ"ב (סי' רע"ד ס"ק ב') וז"ל, שלימות. ועוגה שנשרפה קצת ועדיין לא נחתך ממנה יש אומרים דיוצאין בו לענין לחם משנה כו' עכ"ל וודאי מיירי באפוייה דאל"כ מה הנידון והרי בלא"ה אי"ז ראוי לאכילה ועל כרחך דהעוגה הנ"ל אפוייה היא. וא"כ צ"ב מפרש"י הכא ביומא עוגות משמע קודם אפייה.

ת. משמע קודם אפי'.³⁰

ש. בהנ"ל. בעניי באמת, לא זכיתי להבין תשובת מרן שליט"א.

ת. גם קודם.³¹

³⁰ עי' הערה הבאה.

³¹ היינו משמע גם קודם אפי', והיינו דכשכתוב עוגות פעמים שזה מתפרש כבר אפוי ופעמים שזה מתפרש קודם שזה אפוי, וכאן שכתוב 'ועשו אתו עגות' על כרחך שזה עדיין לא אפוי ועדיין צריך לעשות בו משהו שאם היה אפוי מה יש לעשות בו.

ש. בהנ"ל. דאתינן לדברי המשנ"ב הנ"ל, הנני כותב מה שמצאתי רשום אצלי מערב שבת אחד בחודש טבת תשנ"ח, ששאלתי את מרן שליט"א אז בזה"ל: כ' במ"ב (רע"ד סק"ב) גבי עוגה שנשרפה די"א דמצטרף ללחם משנה, והעירוני דאין הכונה לעוגה שלנו אלא שזה חלה שנשרפה הרבה לעומת חלה רגילה, וא"כ צ"ב דמלשון המ"ב משמע דמותר לצרפו ללח"מ ותו לא ושמא י"ל דא"א לאכול זה ולכן יש נידון בכלל אי מצטרף ללח"מ. ורשום אצלי דמרן שליט"א השיב לי אז (בעל פה) בזה"ל: המקרה ככה, שהיתה לו חלה פתוחה ובצד הפתוח שרף את זה והאם מצטרף ללחם משנה זהו הנידון כאן. ע"כ.

ת. נכון.

ש. עוד בהנ"ל. עוד רשמתי שם ששאלנו: עוד הביא המשנ"ב שם דפת עכו"ם מותר לאכול בשבת כשאין לו פת יהודי, והאם עוגה שנשרפה עדיפא טפי. ורשום שאיני זוכר מה השיב לי מרן שליט"א, ולכן הנני שואל זאת עתה שוב.

ת. שם לא חזי לאכילה.³²

ולכאורה מה שכתב מרן שליט"א בשאלה המתחלת דאתינן, צריך בירור מהמקור עצמו, דהמקור הוא בשערי תשובה ושם לכאורה מפורש שהנידון היה על לחם שנשרף חלקו וחלק זה שנשרף היה עליו נידון האם הוא ראוי לאכילה, ועל הצד שאינו ראוי לאכילה, היה הנידון האם כיון שאינו ראוי לאכילה הוא נקרא עומד ליחתך וכל העומד ליחתך כחתוך דמי, ואם כן גם עתה שעדיין לא נחתך, הוא נחשב חתוך ואינו פת שלימה. וזה כמו שכתבנו [או כעין מה שכתבנו] בשאלה בשם והעירוני.

~~

לא להדפיס!

ש. ³³סוכה ב' א'. מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא כו'. לכאור' הי' ליישב, דלמעט זו היא עצה, ולמעט גובה הקורה ע"י שישפילנה זו עצה טובה, אבל למעט את כל דופני הסוכה ע"י נסירתן וכדומה זו היא כבר עצה פחות טובה כי יותר קל להעמיד דפנות חדשות כדינם וכהלכתם מאשר לנסר את גובה הדפנות העומדים כבר. ולכאור' קצת יש לשאול אמאי לא משני הכי.

ת. ת. א. אצל הקב"ה לא קשה כלום.³⁴

ב. אין לו טעם וריח.³⁵

~~

---

³²הכוונה כנ"ל בשאלה הקודמת. הגראי"ש קניבסקי שליט"א.

³³תשובות נוספות למסכת סוכה ע' בספרנו תשובות הגר"ח ח"ב (מהדורת תשע"ג) תשובות תתשי" - תתשט"ז.

³⁴היינו דמה קשה והרי זו מצוה וגם אם קשה עושים אותה ככל המצוות הקשות שעושים אותם. הגראי"ש קניבסקי שליט"א. וביאור הדברים כך הם: דהנה בביאור ק' ותי' הגמ' איכא ב' ביאורים הא' פרש"י והב' פי' התוס', ותשובת מרן שליט"א היא לפי' התוס', וכדלהלן, דהנה לרש"י לכאור' נידון ק' ותי' הגמ' לכתוב כך או כך הוא נידון כיצד הוא לשון בני אדם [דאל"כ מה נפק"מ], ולכן שייך לשאול דכיון

³⁵היינו כי אין זו דרך הגמ' ויש הרבה דרכים למעט. הגראי"ש קניבסקי שליט"א.

!!! משאלה זו הושמט ומתיכת וכפי עד הסוף משום שאי"ז נכון !!!

ש. סוכה שם. אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה ואל יוביחו ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה כלל. לכאור' יש לשאול למה לא למידים לענין הציץ והזר מהמסגרת כפי שרצו ללמוד את הכפורת מהמסגרת שהרי בשלשתם אין שיעור [עכ"פ בגובה קומתם] ומנין שהציץ רק רוחב ב' אצבעות וזר אפילו משהו. ולענין הציץ כבר כתבו בזה התוס', אבל הזר מנלן.
ת. אינו כלי.

~~~~~

!!! מה שפרש"י מלבוש לאדם, רצה לבאר בזה מה הבדל בין זה ל'כלי', ולא בא לומר שאי"ז קישוט, ולכן לכאור' לא שייך להק' השאלה דלהלן !!!

ש. סוכה שם. פרש"י וז"ל, תכשיט. מלבוש לאדם עכ"ל, הא דהוצרך פרש"י לפרש זאת, לכאור' הוא משום שהרי גם המסגרת תכשיט הוא לשולחן וכדאמר' להלן אי הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא ופרש"י קישוט שלחן הוא, ולכך פרש"י הכא דתכשיט גבי ציץ אינו קישוט אלא מלבוש. אך לכאור' קצת צ"ב דהא סוף סוף לכאור' קישוט הוא לכה"ג כי סוף סוף מתייפה עי"ז, ואף שאינו לובש כדי להתייפות ח"ו מ"מ המציאות שמתקשט עי"ז ונראה כמלאך.
ת. לא נעשה ע"ז.³⁶

~~~~~

!!! טעיתי כי לומדים כרובים של משה מכרובים של שלמה ולא להיפך !!!

ש. סוכה שם [ה' ב']. ותניא מה מצינו בבית עולמים כרובים בשליש הבית הן עומדין משכן נמי כרובים בשליש הבית הן עומדין כו'. לכאור' יש לשאול כך, למה למדו לענין גובה הכרובים של שלמה, מגובה הכרובים של משה כפי שהוא הי' במשכן, והרי גם במקדש היו הכרובים של משה ושם ודאי הם לא הגיעו לגובה שליש הבית (שהרי הם היו י' טפחים וכן"ל בגמ'), וכיון שכן, נילף דגובה הכרובים של שלמה צריך להיות כגובה הכרובים של משה כפי שהם במקדש ולא כפי שהם היו במשכן והיינו הרבה הרבה פחות משליש הבית.
ת. כאן הי' הבית גדול מאד.

~~~~~

~~~~~

³⁶לכאור' היינו דנהי שהכה"ג מתייפה ע"י הציץ מ"מ אין המטרה בלבישתו כדי להתייפות אלא לובשו בתורת מלבוש [ולא נעשה ע"ז פ' שהכה"ג לא נעשה ע"ז ח"ו ע"י הציץ היינו לא נעשה איזה אליל ח"ו ע"י שמתייפה ע"י הציץ, כי לא זוהי המטרה וכן"ל].

